

Kv Kulturen 4—8

Lund, fornlämning RAÄ Lund 73:1
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk förundersökning 2019 och 2020
Aja Guldåker

Titel: Kv Kulturen 4—8

Författare: Aja Guldåker

Kulturmiljörapport: 2020:36

Omslagsbild: Arkeolog Jan Kockum rensar upp stengolvet som påträffades i den västra källaren.

Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

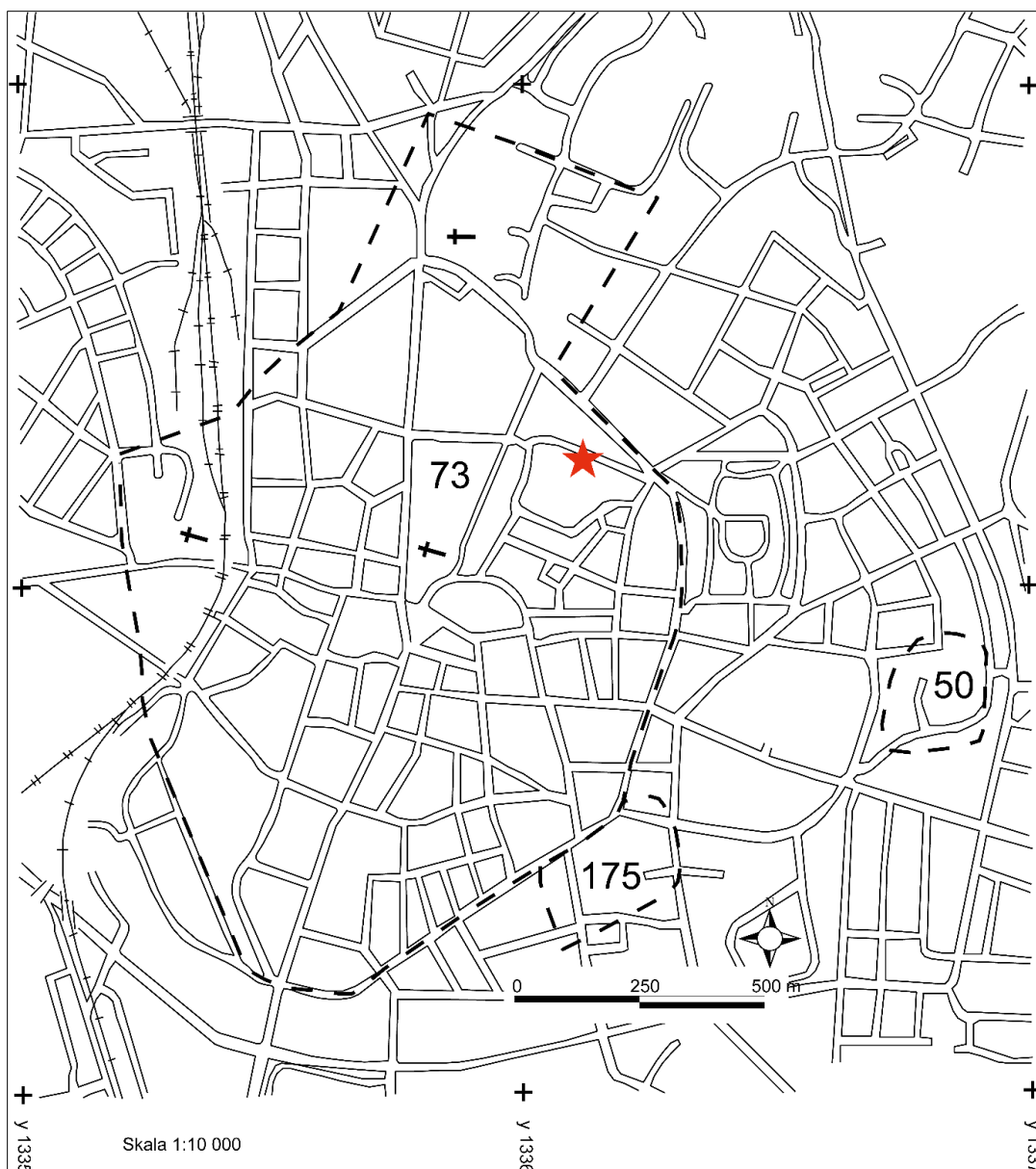
Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Syftet med förundersökningen.....	3
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser	7
Genomförande och resultat.....	9
Metoder och prioriteringar	9
Exploateringens och förundersökningsområdets storlek	9
Fornlämningens karaktär, innehåll och omfattning	10
Schakt A	11
Schakt B	13
Schakt C	14
Schakt D	16
Schakt E	16
Fyndkategorier	17
Osteologiskt material	19
Makrofossilt material	20
¹⁴ C prover	23
Bevaringsförhållanden och förutsättningar för analyser.....	23
Konserveringsbehov	24
Potential och förslag på fortsatta åtgärder	24
Arkeologisk potential	24
Vetenskaplig potential	24
Förslag på fortsatta åtgärder	25
Administrativa och tekniska uppgifter.....	27
Referenser.....	28
Bilagor	28
1. Plan- och sektionsritningar	29
2. Fyndregister	38

3. Makroskopisk analys av jordprover från FU Kv Kulturen 4-8, Lund .Teknisk rapport	44
4. Djurben från förundersökning i Kvarteret Kulturen. Osteologisk analys	49
5. ¹⁴ C analys av makrofossil från förundersökning i Kvarteret Kulturen. Ångströmlaboratoriet ..	54
6. Konserveringsrapport, Lovisa Dahl, LUHM	58

Sammanfattning

- Inför nybyggnation med källardel genomfördes år 2019 en förundersökning enligt länsstyrelsens beslut (Lst.dnr 431-18204-2018, Kulturens projektnummer A_2018_0042). Syftet med förundersökningen var att undersöka fornlämningssituationen på platsen där tre gathus uppförda på 1800-talet rivits omkring år 1990. Enligt ansökan till länsstyrelsen planerar Gunilla Ohlsson att uppföra nya byggnader inom fastigheterna kv Kulturen 4–8. Fastigheten ligger inom Lunds medeltida stad, fornlämning RAÄ 73:1, L1988:5459 (figur 1). Den västra huskroppen om 140 m² avsågs initialt att grundläggas genom platta på mark. Den östra huskroppen, om 207 m², planerades att bli försedd med källare ner till 2 m djup.
- Under vintern år 2020 stod det klart att ett saneringsbehov fanns över hela ytan för nybyggnationen, varpå ett tilläggsbeslut fattades av länsstyrelsen om en kompletterande förundersökning inom samma beslut. Två schakt togs upp i det västra området (kv Kulturen 4) där avsikten tidigare varit att bevara fornlämningen under platta.
- Tre källare har konstaterats inom området för planerad bebyggelse. Omfattningen av samtliga källare är inte klarlagd, men den södra begränsningen har utretts till viss del. En schaktningsövervakning i området för de äldre källarna kan anses vara möjlig, under förutsättning att intressanta kulturlager kan dokumenteras om de framkommer.
- Kulturlager öster om den källare som påträffades i Schakt B uppvisade komplexa bebyggelselämningar i form av odlingshorisonter och flera skift med lergolv med datering så tidigt som omkring år 1050. Stratigrafin som framkom tyder på att det finns en kunskapspotential som kan belysa ett tidigt skede av Lunds etablering. Intensivundersökning i östra och sydöstra nybyggnationsområdet är att rekommendera.
- Ytorna söder och väster om kända källare kan troligen erbjuda intakta kulturlager som bör undersökas innan bortschaktning. Delar av kulturlagren består av omfattande odlingslager vilket möjliggör en riktad undersökning där vissa större lager kan avbanas med maskin, medan delar av ytan bör handgrävas där stratigrafin blir tydligare. Där rör det sig framförallt om nedgrävningar i moränleran som kan belysa ett tidigt skede av Lunds etablering. Ett område är förmodligen helt skadat på grund av två stora barrträd. Uttorkningsgraden i trädområden är som regel hög. En extensiv undersökning bedöms vara möjlig i sydvästra och västra området.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad.

Inledning

Inför nybyggnation med källardel genomfördes år 2019 en förundersökning enligt länsstyrelsens beslut (Lst.dnr 431-18204-2018, Kulturens projektnummer A_2018_0042). Syftet med förundersökningen var att undersöka fornlämningssituationen på platsen där tre gathus uppförda på 1800-talet rivits omkring år 1990. Enligt ansökan till länsstyrelsen planerar Gunilla Ohlsson att uppföra nya byggnader inom fastigheterna kv Kulturen 4–8. Fastigheterna ligger inom Lunds medeltida stad, fornlämning RAÄ 73:1, (figur 1). Den västra huskroppen om 140 m² avsågs initialt att grundläggas genom platta på mark. Den östra huskroppen, om 207 m², planerades att bli försedd med källare ner till 2 m djup.

Erforderligt schaktdjup för plattan i den västra delen var inte känt då förundersökningen inleddes år 2019. Det bör beaktas att eventuell påkoppling till VA-, dagvatten, fjärrvärme-, el- och fibernät kommer att vara aktuell för nybyggnationen. Omfattningen av dessa ingrepp är ej kända.

Figur 2. Läget för den planerade nybyggnationen inom fastigheten kv Kulturen 4–8. Undersökningsområdet är markerat med lila färg. © Lantmäteriet.

Under vintern år 2020 stod det klart att ett saneringsbehov fanns över hela ytan för nybyggnationen varpå ett tilläggsbeslut fattades av länsstyrelsen om en kompletterande förundersökning inom samma beslut. Två schakt togs upp i det västra området (kv Kulturen 4) där avsikten tidigare varit att bevara fornlämningen under platta.

Syftet med förundersökningen

Den arkeologiska förundersökningen syftar till att i enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag fördjupa kunskapen om fornlämningen och har som mål att klargöra fornlämningens innehåll, uppbyggnad, datering samt vetenskapliga potential. Rapporteringen ska hålla en sådan kvalitet att den kan utgöra underlag för ett anbudsförfarande.

Ambitionsnivå och mål

Ambitionsnivån kommer att vara hög i syfte att ge Länsstyrelsen ett fullgott beslutsunderlag för den fortsatta handläggningen av ärendet enligt 2 kapitlet Kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

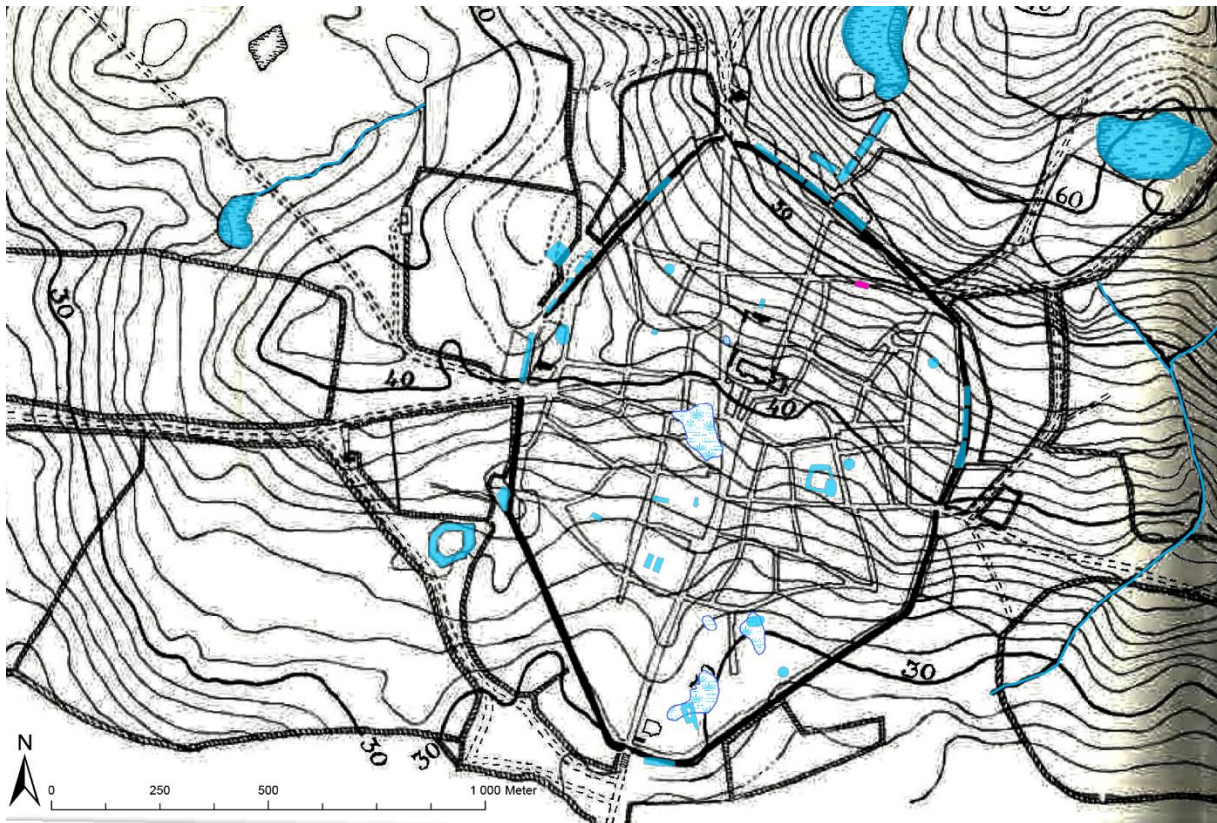
Fornlämningsmiljö

Naturgeografiska förutsättningar

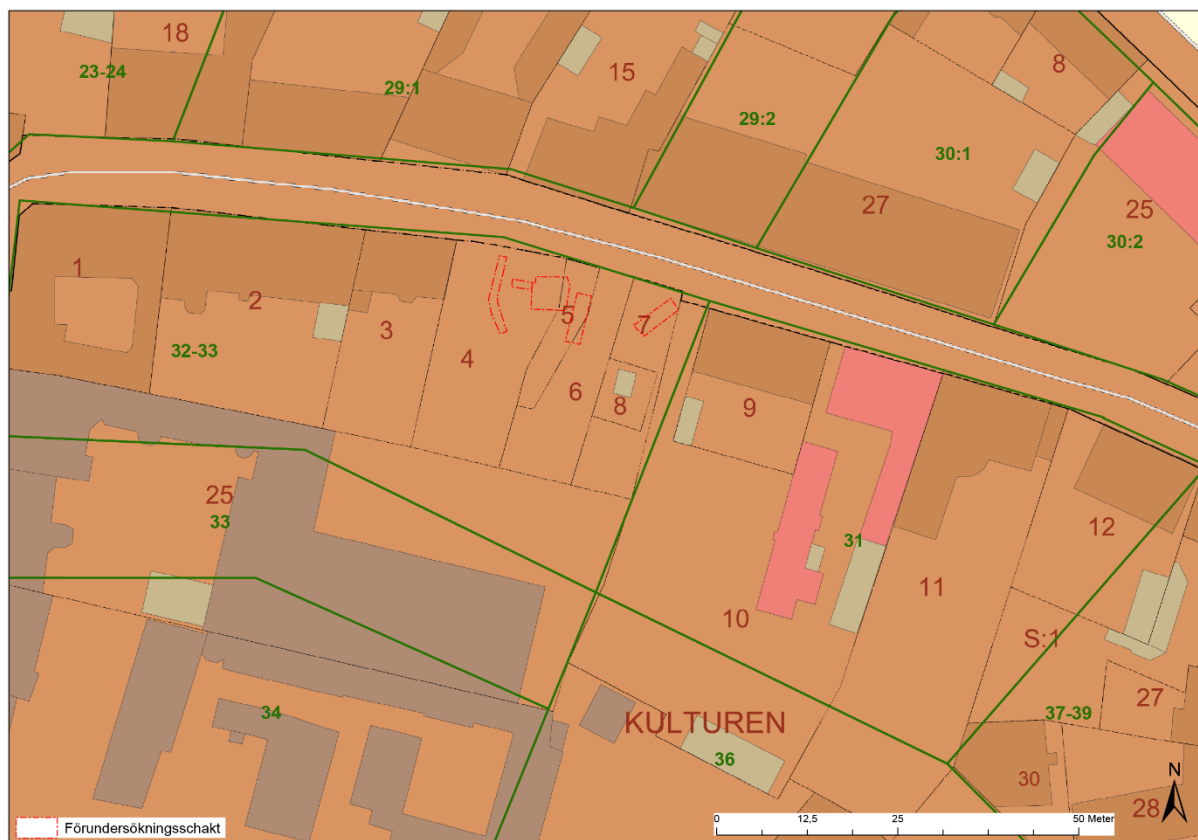
Kvarteret Kulturen är lokaliserat på svag nord-sydlig sluttning med en högsta punkt vid Tomegatan (+49,90 möh) och lägsta vid Adelgatan (+45,00 möh). Jordarten består av lermorän, men i moränen kan finnas stråk med lättare jordarter i form av sand och grus. Det närmaste rinnande vattendraget är idag Höje å i söder. I äldre tid har dock öppna vattenytor funnits betydligt närmare. Stadsvallen och vallgraven låg precis norr och öster om kvarteret och har troligen påverkat staden genom tiderna. Flera dammområden och vattenansamlingar fanns vid Allhelgonaklostret norr om Kv Kulturen och under tidigmedeltid kan det ha funnits öppna vattendrag som löpte i nord-sydlig orientering genom staden. Nivåskillnader mellan staden Lund och Allhelgona klosterområde norr om staden kan ha inneburit att det vid mycket nederbörd periodvis rann vatten från Helgonabacken ned mot staden och vallgraven (figur 3).

Lunds medeltida stadskärna är klassad som fornlämning och är en av landets största. Bebyggelsen etablerades under slutet av 900-talet och fick centralortskaraktär redan under inledningen av 1000-talet genom att bli en administrativ stödjepunkt för såväl kyrkoorganisationen som den framväxande kungamakten. Lunds medeltida expansion, då orten bland annat blir ärkesäte, är summerade vid flera tillfällen (exempelvis Blomqvist 1951; Andrén 1980; Larsson 2006; Johansson Hervén 2008; Carelli 2012).

Kv Kulturen är beläget i nordöstra delen av Lunds medeltida stadsområde (figur 3). Kvarteret omges av S:t Anne-, Adel- och Tomegapsgatorna vilka alla anses ha medeltida ursprung. Tomegaps- och Stora Tomegatan strålar samman vid "Gapet" i den forna stadsvallen som var stadens utfartsled mot Östra Torns by. Kulturlagren i kvarteret varierar mellan en och två meters tjocklek. Avseende kvarterets medeltida historia är källmaterialet magert. Det arkivaliska underlaget består av ett fåtal omnämnanden av vikarieresidens på tomt nr 32 och 33 i kvarterets nordvästra hörn (Andrén 1984, se tabell 1 nedan). Kvarteret var under denna tid delat mellan S:t Paul och S:t Tomas socknar (Bevaringskommittén 1983).

Figur 3. Ragnar Blomqvists avvägningskarta från år 1941 med inlagda vattendrag, vattenansamlingar och fuktområden (Andréén 1980, Blomqvist 1941, Johansson Hervén 2001). Undersökningsområdet i den nordöstra delen av fornlämningen är markerad med en rosa rektangel.

Figur 4. Dagens fastighetskarta med förundersökningsschakten markerade med röd färg och Anders Andréns rekonstruktion av tomtmarker år 1500 i gröna linjer och siffror. © Lantmäteriet.

Enligt Andréns rekonstruktion av tomtindelning år 1500, bestod aktuellt område av den östra delen av tomt 32-33 (figur 4). Nedan följer en sammanställning av tomtmarkens ägohistoria, enligt Andréns efterforskningar (1984:71).

Tabell 1. Ägosituationen år 1341–1668 i området för dagens kvarter Kulturen enligt Anders Andréns tomtrekonstruktion (Andréns 1984).

Tomt 32-33 Vikarieresidens (S:t Erasmus altare)	
S:t Pauls sn 1341/65, 1570, 1590	
-	Ägdes av prästen Peder i Ystad
1341/65	Donerades till Erland Erlandsens altare (identiskt med S:t Erasmus altare)
1570	Nämns att residenset ligger i S:t Pauls sn
1590	Arrenderades på "evig tid" av Peder Frandsen Kolding och hans hustru Mette Pedersdatter. På gården fanns vid hagen "thet gamle huss"
1617	Ägdes av Niels Fiskeblöder
1623/26	Betalade Niels Jyde jordskyld
1658	Ägdes av Jep Clemendsen
1668	Ägdes och beboddes av Niels Fiskeblöder, som efter en stöld förvisades från staden. Professor Beckman fick gården som stöldersättning.

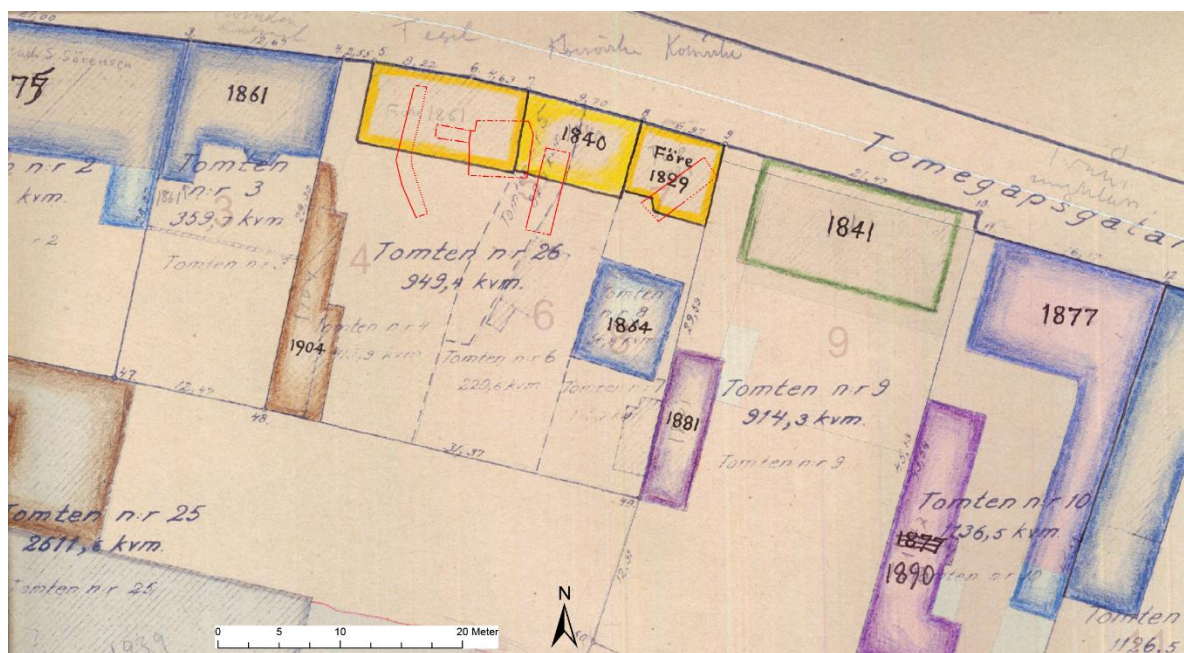

Figur 5. Foto som visar den äldre gårdsmiljön inom de aktuella fastigheterna. På bilden syns luckorna till de två källarna på fastigheterna nr 5 och 6. Fastigheten närmast i bild till höger visade sig ha en invändig källare. Foto A W Rahm. Originalet finns i negativ på stadsarkivet, nr 421.

Avskrifter av brandförsäkringsbrev i Kulturens LA-arkiv hänvisar till bebyggelse på tomtmarken från år 1821 till 1943. I dessa förekommer gathusbebyggelse under hela perioden fram till rivning i början av 1990-talet. Gathusen var uppförda från år 1820 och framåt, någon byggnad var av äldre datering då tiden för uppförande var okänt. Gathusen bildade en sammanhållen fasadlinje ut mot Tomegapsgatan (Bevaringskommittén 1983:70). På tomtmarkens inre delar har ekonomibyggnader av olika storlek avlöst varandra, men då framför allt i fastighetens ytterkanter. I två av tre gathus förekom källare, vilket framgår av äldre fotografier i Kulturens arkiv (figur 5). Troligen var dessa dock inte med full ståndhöjd och förmodligen inte heller över hela gathusens yta. Deras dimensioner är inte klarlagda men delar av murarna påträffades vid förundersökningen.

Vidare fanns ett mindre bostadshus i tegel utan källare i indraget läge på tomten. Byggnaden syns i vänster bildkant på figur 5. Byggnaden låg strax söder om den yta som planeras för nybyggnationen (figur 5, 6).

Den yta som är aktuell för nybyggnation har idag uppvuxna träd, buskage och sly. En terrassering förekommer på fastigheten och enligt muntliga uppgifter från Gunilla Ohlsson skapades denna under 1900-talets första halva.

Figur 6. Ragnar Blomqvists kvarterskarta över Kulturen upprättad omkring år 1940, med uppgifter om tidigare bebyggelse. Förundersökningsschaktet är markerade med röda streckade linjer. Kulturens LA-arkiv.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Med undantag för en geoteknisk undersökning år 2017 har inte några renodlade arkeologiska undersökningar gjorts inom fastigheten Kv Kulturen 4–8. Även från de intilliggande fastigheterna är uppgifterna få.

Kv Kulturen 9, 1969

På fastigheten öster om den nu aktuella, kv Kulturen 9, gjordes en undersökning år 1969. Fynden utgjordes bland annat av ett obestämt mynt, keramikskärvor av äldre och yngre svartgods, äldre och yngre rödgodskeramik och en brynsten. Dokumentationen från undersökningen är knapphändig, men det går att utläsa att schaktdjupet var omkring 1,00 m och att moränen återfanns cirka 0,80 m under den dåvarande markytan. Ett ca 0,50 m tjockt kulturlager överlagrade moränen och över detta framkom ett cirka 0,05 m tjockt lerlager, vilket möjligen kan tolkas som ett lergolv. Ovanpå leran framkom ett 0,50 m tjockt bärlager med grus, sten, tegelbitar och murbruksrester (Gardelin 2007).

Kv Kulturen 9 och 10, 1996

I samband med en omgestaltning av Kulturens parkeringsyta, genomfördes år 1996 en förundersökning i Kv Kulturen 9 och 10. Därefter följde schaktningsövervakningar i flera omgångar. Förundersökningen visade att kulturlagerbilden i det inre av kv Kulturen 9 och 10 främst utgjordes av myllade odlingslager som daterades till nyare tid med hjälp av tegel och keramik. Kulturlageruppbyggnaden under medeltid tycks ha uppgått till knappt 0,30 meter (Lenntorp 2006).

Kv Kulturen 4–8, Geoteknisk undersökning 2017

I samband med en geoteknik- och miljöundersökning genomfördes år 2017 en arkeologisk undersökning av sju borrhål i kv Kulturen 4–8 inom området för planerad bebyggelse. I miljöproverna påvisades trikloret i grundvattnet på en punkt. Provsvaren tydde även på föroreningar i fyllnadsjorden inom hela provtagningsområdet. För att avgöra föroreningssituationen mer i detalj genomfördes en kompletterande geoteknik- och miljöundersökning med ytterligare sex borrhövar.

Kulturlager påträffades sporadiskt i de 13 borrhövarna. Till viss del var det osäkert om det rörde sig om kulturlager eller påförd matjord. Matjord ska ha påförts i samband med terrassering av trädgården. Borrhövarna från trädgården uppvisade delvis nedbrutna kulturlager, sannolikt uttorkade genom förekomsten av uppvuxna träd och buskar. Moränleran förekom redan på ett djup av 0,80 m på flera ställen.

Vid den inledande geotekniska undersökningen, närmast ut mot Tommegapsgatan, framkom kulturlager på ett djup som varierade mellan 0,65 och 1,50 m under nuvarande marknivå. I en av borrhövarna förekom kulturlager ned till 4,60 m, troligen rör det sig om en brunn. I övrigt påträffades kulturlager på nivåer mellan 0,20–0,80 m och 0,50–1,60 m (Guldåker 2017).

Genomförande och resultat

Metoder och prioriteringar

Exploateringsområdet ligger centralt placerad i norra delen av Kv Kulturen. Flera nybyggnationsritningar har legat till grund för Kulturens planering. Den första presenterade ritningen i förfrågningsunderlaget är en situationsplan daterad 2017-06-12. Efter den första förundersökningen i februari år 2019 då flera källarmurar påträffades, presenterades flera andra ritningar där den planerade nybyggnationen skulle anpassas till de påträffade källarna för att ingreppsbilden skulle bli så ringa som möjligt (nr A_40_0_01, daterad 2019-03-21; nr A_40_0_01, daterad 2019-04-18, nr A_40_0_01, daterad 2019-05-24). Efter att en saneringsproblematik uppstod där hela huskroppens yta behövde saneras togs ytterligare förslag fram, en schaktningsplan presenterades (nr K-11-1-000 daterad 2019-09-11) och under våren framlades en uppdaterad situationsplan över hela fastigheten (nr LA10-001 daterad 2019-11-22).

Information om eventuella frischakt har varierat beroende på om hela nybyggnationen skall ha källare eller ej. En angivelse är dock 1–2 m. Övrigt som det saknas information kring är VA-ledningar, ev fjärrvärme, fiber, el och dränering, vilket innebär att dessa parametrar inte har räknats in eller planerats för avseende den arkeologiska förundersökningen.

Exploateringen och förundersökningsområdets storlek

Det aktuella undersökningsområdet uppgår till 429 m². Som nämndes ovan är det i nuläget oklart vad som tillkommer i form av ledningsschakt och schaktdjup, både för huskroppen som eventuellt ska saneras helt från massor, men det gäller även slutgiltig nybyggnations utformning med hissgröpar, frischakt, dränering, ev fjärrvärme, fiber och el mm. Ett förslag på pålar har också presenterats, men inget av förslagen är ännu helt avgjorda enligt Kulturens kännedom. Någon uppskattning av de volymer kulturlager som slutgiltigt kommer att beröras är därför inte möjlig att ge.

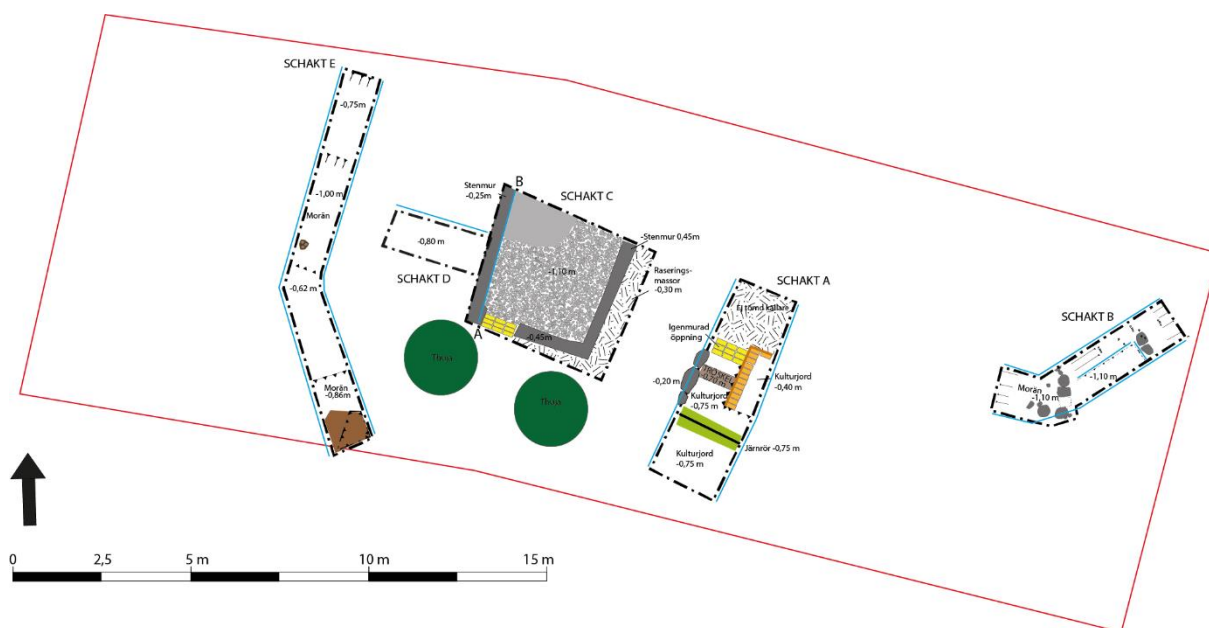
Den yta som planerades för förundersökning år 2019 uppgick till cirka 12 m², det vill säga 6 % av den yta som skulle förses med källare. Vid förundersökningstillfället blev det dock tydligt att förundersökningsytan behövde utökas. Totalt togs tre schakt av varierande storlek upp.

År 2020 inkom ett önskemål från uppdragsgivaren att Kulturen skulle ta upp ytterligare schakt i västra området för nybyggnationen. Anledningen var att en sanering av jordmassorna kommer att krävas och därmed uppstod en möjlighet att en källare skulle kunna uppföras på hela ytan istället för halva. I slutet av februari år 2020 togs därmed två schakt upp i det nordvästra området av fastigheten. Den undersökta ytan på förundersökningen år 2019/2020 omfattade totalt 75 m² eller 32 % av undersökningsområdet (figur 4).

Principen för schaktningen var att på någon del i schaktet gå ner till morän för att konstatera kulturlagermäktighet. Någon del av schaktytan skulle schaktas ner till äldre kulturlager som därefter delvis handgrävdes. Syftet var att undersöka potentialen av förekomsten av fynd, osteologisk material och antal anläggningar. De kulturlager och lämningar som framkom i samband med schaktningen dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, planritningar samt digitalkamera.

Utöver de arkeologiska frågeställningarna om att söka klarlägga kulturlagrens status, tidigare verksamheter och datering, varierar de antikvariska frågeställningarna något sinsemellan, varför schakten gjordes olika stora. Frågor som är nödvändiga att besvara för fortsatt handläggning är bland annat:

1. Klarlägga i vad mån matjord påförts vid terrasseringen av trädgården, och hur detta påverkat kulturlagren.
2. Klarlägga omfattningen av gjorda markingrepp i samband med rivningen av den äldre bebyggelsen.
3. Klarlägga omfattning och djup på de äldre källarna.

Figur 7. Undersökningsområdet, förundersökningsschakten A–E, inmätta källarmurar.

Fornlämningens karaktär, innehåll och omfattning

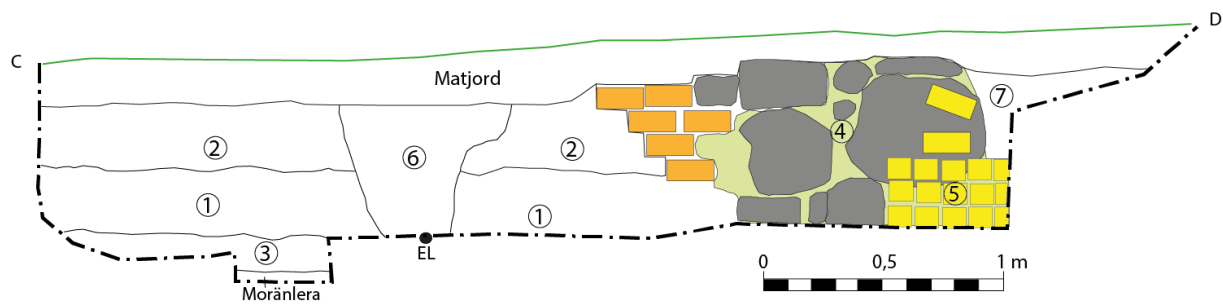
Kv Kulturen 4–8 är centralt belägen inom kvarterets norra del, fornlämning L1988:5459, RAÄ Lund 73:1. Lämningen består av kulturlager och anläggningar i form av nedgrävningar, stolphål och lergolv. Kulturlagermäktigheten varierar då hela fastigheten ligger i en sluttning åt söder och delar av fastigheten har uppfyllda terrasseringar. Undersökningsvärda kulturlager framkom från omkring 0,70–1,10 m djup

med undantag för nedgrävningar i moränleran. Anläggningstätheten förefaller vara störst i den nordöstra delen av undersökningsområdet.

De kulturlager som framkom består av lager som representerar olika typer av markanvändning som odlingsjord och bebyggelse. Bland de kulturlager som tolkades vara rester efter bebyggelse, återfinns bland andra lergolv, raseringsmassor och konstruktionslager. Flera ytor inom undersökningsområdet bedöms ha låg potential för att öka kunskapen om platsen. Det rör framför allt norra delen centralt där äldre källare med datering till 1800-talet har dokumenterats. Källarna är uppförda mot kulturjord utan frischakt och begränsningen söderut är känd. Begränsningen av källarna norrut är inte känd, men troligen löper dessa hela vägen till fastighetsgränsen i norr. Källaren i Schakt C var uppförd med stora gråsten murade med kalkbruk. Den tidigare byggnaden som stått på plats var av Ragnar Blomqvist daterad till före 1880, men den skulle kunna vara resultatet även av äldre bebyggelse (figur 7). Källaren i Schakt A hade en blandad uppbyggnad med både murade gråsten och delvis gult tegel. Den inre delen av källaren schaktades ej fram varpå uppbyggnaden bara konstaterades i källarens södra del. Källaren längst i öster var uppförd med rött tegel murat ovanpå en syllstensgrund.

Schakt A

Schakt A placerades i området för en känd källare, troligen uppförd på 1840-talet, och där tidigare bebyggelse övergick i bakgårdsmiljö (figur 7). Kunskapen om källarens storlek var obefintlig och grundade sig enbart på ett fotografi i Kulturens arkiv där en källarnedgång skyttades. Den södra begränsningen för källaren påträffades samt dess nedgång. Nedgångens sidosidor bestod av en tegelmur. Muren låg direkt an mot kulturlager utan frischakt. Själva källaren tycktes vara grundlagd med stenmur liksom den i väster belägna källaren i Schakt C. Söder om källarnedgången i Schakt A framkom ett odlingslager ner till en nivå av 0,70 m under dagens marknivå. Odlingslagret innehöll bland annat djurben, delvis med hantverksspår, keramik av typen yngre rödgods, men även svartgods, vilket tyder på att äldre och yngre lager är omblandade. Under odlingsjorden fanns en nedgrävning i moränleran vars fyllning likaså innehöll en mängd djurben som delvis hade spår av hantverk. Bearbetat horn påträffades i lagret, liksom keramik av typen äldre rödgods och svartgods. Nedgrävningen kunde endast dokumenteras över en mindre yta vilket försvårar tolkningen av funktion. Det som dokumenterades var en rundad nedgrävning med ett stolphål i utkanten. Botten på nedgrävningen framkom på 1,10 m djup. Morän framkom i schaktet på 0,90 m djup.

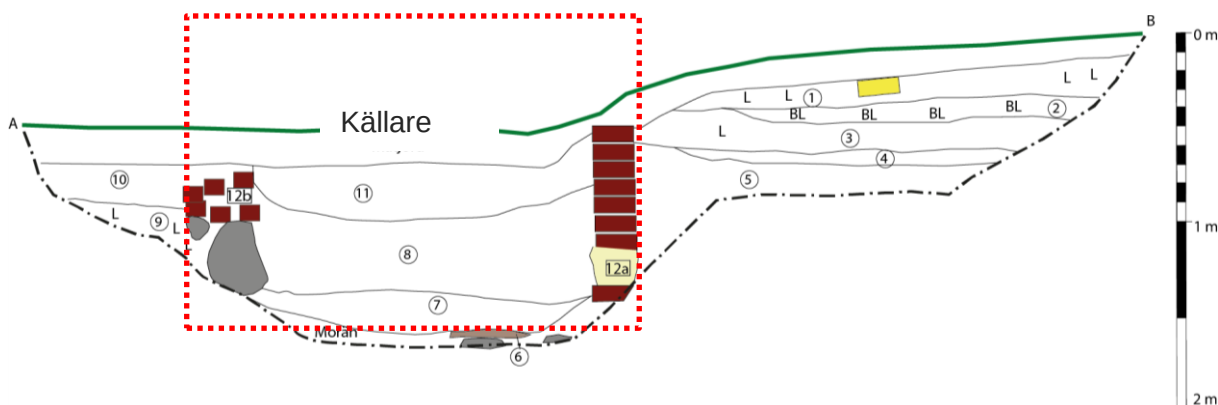
Figur 8. Västra sektion, Schakt A. En källare (Kontext 4, 5, 7) dokumenterades i den norra delen av schaktet och välbevarade kulturlager bedöms endast förekomma i den södra delen. För lagerbeskrivningar se Bilaga 1.

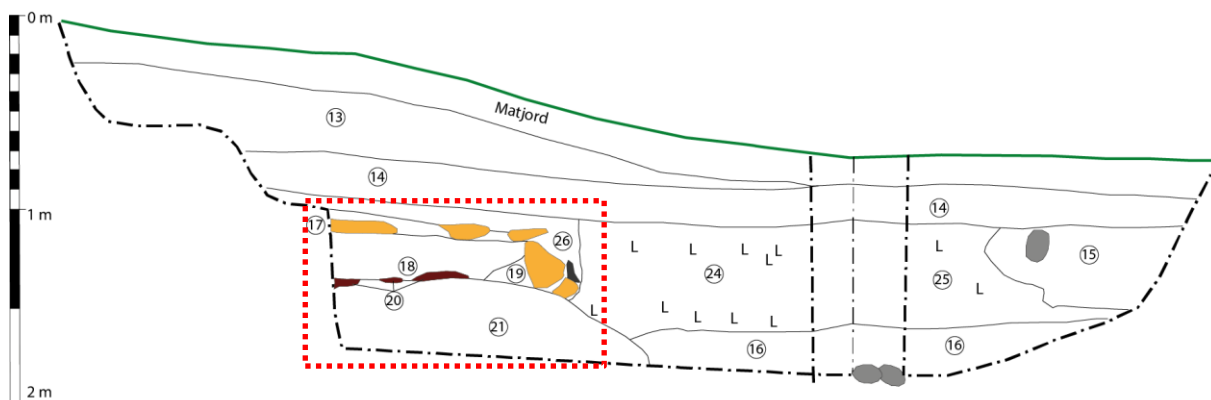
Figur 9. Schakt A. En källare dokumenterades i den norra delen av schaktet och välbevarade kulturlager bedöms endast förekomma i den södra delen. Källaren är igenfylld med tegel och rivningsmassor. Fotografiet taget från söder.

Schakt B

Schakt B grävdes i undersökningsområdets östligaste del och förlades utanför de tidigare kända källarna (figur 7). Knappt halva schaktet, dess sydvästra del, upptogs dock av en källare med tidigast datering till 1800-talets senare del. I den nordöstra delen fanns emellertid obruten stratigrafi. Överst fanns en stratigrafisk sekvens om cirka 0,80 m. Denna bestod av drygt 0,10 m matjord följt av sentida kulturlager. Dessa bedömdes härröra från tiden kring rivningen av gathusbebyggelsen på tidigt 1990-tal. Under dessa framkom ytterligare stratigrafisk sekvens om cirka 0,70 m. Överst i denna sekvens framkom byggnadsrester i form av ett fragmentariskt lergolv med rester av överliggande rivningsmassor innehållande bränd lera. Sannolikt har markarbeten utförts på platsen när den rivna gathusbebyggelsen uppfördes, de framkomna byggnadsresterna bedömdes utgöra en avröjningsnivå. Även fyndbilderna talar för avröjning då det förekommer blandade tidsperioder i flera lager. Från denna nivå bestod keramiken av östersjögods med preliminär datering till 1100-talet. Under det fragmenterade golvet framkom en brand- och rivningshorisont, och under denna ytterligare lager med bränd lera och lergolv. Den äldsta bebyggelsefasen var anlagd på en äldre markhorisont, sannolikt odlingsjord. Denna horisont hade en anmärkningsvärd tjocklek om 0,40 m, vilket indikerar långvarig odling på platsen före tillkomsten av den första bebyggelsen på platsen under sent 1000-tal.

Figur 10. Nordvästra sektion Schakt B. En källare (röd streckad linje) dokumenterades i den södra delen av schaktet och välbevarade kulturlager bedöms endast förekomma i den norra och östra delen. Källaren är igenfylld med tegel och rivningsmassor. För lagerbeskrivningar hänvisas till Bilaga 1.

Figur 11. Nordöstra sektion Schakt B. Den källare som dokumenterades i den nordvästra sektionen är knappt märkbar i den nordöstra schaktväggen. Ett område med flera golvlager och bränd lera framkom på ett djup av 0,70

m (röd streckad markering) och förekom ner till moränleran som framkom på 1,10 m djup. För lagerbeskrivningar hänvisas till Bilaga 1.

Figur 12. Vy över Schakt B. Arkeolog Jan Kockum dokumenterar stratigrafen i schaktet som förlagts i undersökningsområdets östligaste område. Schaktet fick anpassas efter befintlig vegetation, både träd och buskar förekom i området vilket också har påverkat de översta massorna vilka var mer uttorkade och rotbemängda. En välbevarad stratigrafi kunde dock dokumenteras från omkring 0,70 m djup. Fotografiet är taget från söder.

Schakt C

Schakt C förlades i området där den planerade källaren initialt skulle ta vid i väster, liksom i området för en äldre källare med oklar omfattning (figur 7, 14). Tre väggar till den äldre källaren frilades, i söder, väster och öster, och ett golv påträffades på ett djup av 1,10 m under dagens marknivå. Golvet bestod av små kullerstenar direkt ovan moränleran. Bredden på den äldre källarens inre väggar uppmättes till omkring 3 meter. Den norra begränsningen av källaren frilades, men har möjligen sträckt sig över hela den tidigare byggnadens bredd, dvs omkring 6–7 m. Väggarna på källarna var omkring 0,40 m tjocka och uppbyggda med gråsten, delvis behuggna, murade och fogade med kalkbruk.

Figur 13. Vy över Schakt C. En intakt stenlagd källare dokumenterades. Källaren var uppförd av stora murade gråsten. Ingången i söder var igenmurad med gula tegelstenar. Fotografiet taget från norr.

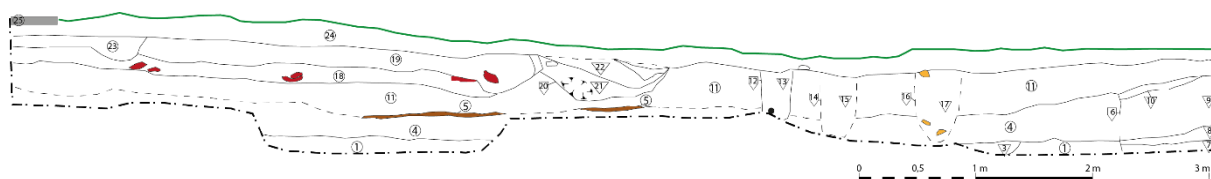
Figur 14. Vy över Schakt C och D och E. En intakt stenlagd källare hade tidigare dokumenterats i Schakt C och vid den kompletterande förundersökningen undersöktes om ytterligare källare kunde påvisas längre västerut. Inga murar och igenfyllningsmassor påträffades väster om källaren i Schakt C. Fotografiet taget från nordöst.

Schakt D

Schakt D förlades i anslutning till tidigare påträffad källare i öster (Schakt C) för att undersöka huruvida det fanns en källare även västerut (figur 7). Inga ytterligare murar eller fyllnadsmassor påträffades som tyder på att en källare funnits och fyllts igen, utan det var raseringsmassor från tidigare bebyggelse i de översta 0,40 m, därefter homogen kulturjord med odlingskaraktär ner till schaktbotten på 0,80 m djup. Ingen moränlera framkom i Schakt D.

Schakt E

Schakt E förlades i västra delen av planerad huskropp från norr till söder och med en vinkel i söder för att undvika befintlig växtlighet (figur 7). I Schakt D framkom äldre kulturlager på ett djup om 0,60-1,00 m. Stratigrafin föreföll vara lite uttorkad, troligen på grund av omgivande växtlighet och tidigare odlingsverksamhet på fastigheten. Moränlera framkom på ett djup av mellan 0,90–1,00 m. De äldsta kulturlager som framkom föreföll också vara av odlingskaraktär med viss förekomst av djurben. Enstaka förekomst av stolphål, vilket kan tyda på tidigare bebyggelse eller så har det med odlingsverksamhet att göra.

Figur 15. Östra sektion i Schakt E. Stratigrafin i det västra området kan framför allt sägas vara kopplat till senare tiders aktiviteter. Längst i söder finns bland annat en större nedgrävning som sannolikt kan härledas till aktiviteter under modern tid. Lagerbeskrivningar presenteras i Bilaga 1.

Figur 15. Arkeolog Amanda Sjöbeck i färd med att dokumentera Schakt E på den västra halvan av planerad nybyggnation. Befintlig växtlighet i form av frösådda lövträd i norr, planterade barrträd till höger i bild samt fruktträd har torkat ut det övre kulturlagren i området. Fotografiet taget från söder.

Fyndkategorier

Keramiken utgör den största fyndkategorin, sammanlagt 601 g fördelat på 67 skärvor togs tillvara vid förundersökningen (tab. 2). En stor del av fynden registrerades som lösfynd då de bland annat återfanns i fyllnadsmassorna i de tre källarna. Majoriteten av keramikmaterialet var dels av typen yngre rödgods, dels av typen östersjökeramik. Det yngre glaserade rödgodset kännetecknas av att det finns glasyr på insidan av kärlen, vilket gjorde det lättare att hålla dem rena. Godstypen förekommer normalt från ca år 1400 och in i 1900-talet. Trebensgrytor dateras generellt från ca år 1400 men de minskade i antal under 1600-talet för att helt försvinna under 1700-talet. Vid en datering av trebensgrytorna används ofta rörskaften som viktiga kronologiska markörer då formen på rörskaften förändras över tid (Brorsson 2019:146). En kärlform som hör ihop med det yngre glaserade rödgodset är fat, som började tillverkas i mitten av 1500-talet och som blev vanliga under 1600-talet. I Kv Kulturen 4–8 tillvaratogs sju skärvor yngre glaserat rödgods som bestämdes vara från fat.

Tabell 2. Fördelning av de olika godstyperna från förundersökningen.

Godstyp	Vikt (g)	Antal skärvor	Ca datering
Östersjö/Svartgodskeramik	103	16	1000–1100-tal
Svartgods, odefinierat	50	6	1000–1250-tal
Äldre rödgods, sydkandinaviskt	21	3	1250–1350-tal

Nästanstengods	17	3	1300–1350
Stengods	45	5	Ca 1300---
Yngre (glaserat) rödgods	351	31	1350–1900-tal
Yngre vitgods	3	1	1550–1650
Flintgods	11	2	1700-tal
Summa	601	67	

Tre skärvor äldre glaserat rödgods påträffades. Det oglaserade rödgodset (ej påträffat vid förundersökningen) har i stort sett samma utbredning i tid som det äldre glaserade rödgodset och det yngre (glaserade) rödgodset, det vill säga från högmedeltid till modern tid (Brorsson 2019:148). Skärvorna av äldre glaserat rödgods har inte kunnat närmre bestämmas till funktion eller datering.

Den keramiktyp som är av störst intresse för undersökningsområdet, är den så kallade Östersjökeramiken. Totalt påträffades 16 skärvor med en sammanlagd vikt av 103 g. Östersjökeramiken har sitt ursprung i både den skandinaviska och de slaviska keramiktraditionerna men anses vara lokalt producerad. Den omfattande produktionen av östersjökeramik startade vid övergången mellan 900- och 1000-talen och denna nya keramiktyp ersatte på mycket kort tid den tidigare vikingatida keramiken. Östersjökeramiken innebar en viktig teknisk innovation eftersom detta var den första skandinaviska keramiken som formades på kavalett. Den lokala produktionen innebar att kärlen tillverkades i Skåne, oftast i Lund, med form som mer eller mindre är inhemsk medan dekor och framställningsteknik kom söderifrån, från andra sidan Östersjön.

Studier har visat att östersjökeramik användes långt in på 1300-talet, exempelvis i kv Liljan i Malmö (Brorsson 2002:120 f; Brorsson 2019:143 f). Varför fynden av denna tidiga östersjökeramik är av intresse för undersökningsområdet beror på att området är beläget perifert till de centrala delarna av den medeltida staden. Odling har därmed inte varit den enda förekomsten av aktivitet utan stärker bilden av att det förekom bebyggelse även långt utanför de centrala delarna av staden och att det brukats östersjökeramik redan på 1000-talet. Av intresse kan även förekomsten av nästanstengods från Niedersachsen vara, vilken indikerar handel med importvaror.

Flera metallföremål påträffades vid förundersökningen, bland annat handsmidda järnspik, ett byggnadsbeslag och en nål i kopparlegering. Vid en eventuell arkeologisk undersökning förväntas antalet metallfynd bli fler.

Ett bryne av natursten framkom i schaktmassorna som lösfynd i Schakt A vilket gör det svårt att datera. Det kan påträffas ytterligare föremål av sten och dessa bör prioriteras för insamling då exempelvis sländtrissor av sten ger en bra dateringsmöjlighet.

Osteologiskt material

Djurben samlades in vid förundersökningen 2019, men inte vid den kompletterande schaktningen år 2020 (Schakt D och E). Djurbenen har analyserats av Felicia Hellgren med stöd av Ola Magnell på Statens historiska museer i Lund och den osteologiska rapporten återfinns som bilaga i denna rapport.

Benmaterialet från Kvarteret Kulturen består av 1,7 kg välbevarat ben och påträffades i ett odlingslager från hög eller senmedeltid (Schakt A/Kontext 1) och en fyllning i en nedgrävning från tidigmedeltid (Schakt A/Kontext 10), och i två lergolv (Schakt B/Kontext 17, 19), ett raseringslager (Schakt B/Kontext 18) och ett odlingslager (Schakt B/Kontext 21) varav kontext 21 är daterat till vikingatid/tidigmedeltid, och så finns ett lösfynd (tabell 1, Bilaga).

Som källmaterial betraktat är benfragmenten som är hämtade från lergolven extra intressanta (Schakt B, kontext 17, 19). Dessa representerar en bruksperiod kopplade till ett hushåll, medan de övriga benfragmenten är hämtade från odlingslager, fyllningar och raseringslager och representerar ett sammanhang där benen antingen haft en funktion som jordförbättrande åtgärd eller avfall. Även horn finns representerat vilket snarare tyder på hantverk antingen på plats eller från någonstans i närheten.

I det yngsta lergolvet (Schakt B, kontext 17) påträffades fyra fragment av nöt, får/get samt hund. Hundfragmentet ger en direkt indikation på att hund funnits på eller i närheten av platsen. Ett mellanfotsben från nötkreatur påvisade tecken på mörkspaltning. I det äldre lergolvet i samma schakt (kontext 19) dokumenterades nöt och svin.

Schakt A/kontext 1 är tolkat som ett odlingslager och är den kontext som innehåller störst mängd ben med en vikt på 732 gram och 32 identifierade fragment. Nötkreatur är främst förekommande följt av får/get och svin. Ett fragment av horn har kunnat identifieras till får. Ett fällhorn tillhörande kronhjort har påträffats i lagret och detta bär märken efter sågning vilket tyder på hantverksspill. Att benhantverk skett i området styrks av det sågade mellanfotsbenet från nötkreatur som även anträffats i detta lager. Hantverksspill kan dock vara hämtat från någon annanstans i staden och hantverket behöver inte nödvändigtvis ha utgått från tomtmarken i fråga. Odlingsjordar har ofta konstruerats beroende på om det var tunga eller lätta jordar. Tunga lerjordar har luckrats upp med sand, silt och berikats med mull, djurben, hushållsavfall och träkol. Det finns också många möjligheter till att jordar har flyttats från en plats till en annan. Exempelvis i samband med nybyggnation och om den nya tomtägaren behövde bli av med jord så kunde jordar flyttas. Det bör ha varit allmänt känt att mänsklig närvaro på en plats berikar jorden, särskilt om det finns en djurhållning på plats. Trots att inte Lund är en utpräglad kuststad finns det indikatorer på fiskeverksamhet och kontakter med kusten. Två fragment av torsk och ett fragment av torskfisk har identifierats i kontext 1/schakt A, varav en kots från torsk som var cirka 2,5 cm i diameter, vilket överens stämmer med fiskar på upp mot en meter i längd. Fiskar i den storleken kan tyda på import av torkad fisk, så kallad stockfisk.

Schakt A/Kontext 10 som är en fyllning i en nedgrävning innehöll 28 benfragment med en vikt på 305 gram. Främst förekom ben från boskapsdjur, artfördelningen mellan nötkreatur, får/get och svin är

mycket jämn. I detta lager påträffas även flera andra mindre arter, vilket skiljer sig från kontext 1 och de övriga kontexterna. Två fragment av vilt har anträffats i lagret, en horntagg från kronhjort och ett mindre fragment av horn från älg, båda bär spår av sågmärken, vilket visar på hantverksspill. Och precis som i kontext 1 styrks att benhantverk har skett i området genom två sågade mellanhandsben från nötkreatur. En del av ett bakben från tamhöna och en del av en vinge från gås påträffades i detta fyllningslager, dessa ben är båda köttrikare delar och tyder på konsumtion av höns och gäss. En käkdel (*dentale*) från en torsk anträffades, visade att torsken var cirka 1 meter lång. Även mindre fisk har konsumerats, vilket ses på det enstaka fragment av sill som påträffas i kontext 10. Ett fragment har haft spår av hundgnag, vilket ger en indirekt indikation på att hundar har funnits i närheten eller i ett sammanhang där benen har legat blottade.

Sammanfattningsvis kan sägas att benmaterialet från Kvarteret Kulturen är välbevarat. Materialet visar stor potential där man kan utvinna information för kvarterets ekonomi och försörjning i form av konsumtion av boskap, fågel och fisk samt aktiviteter inom ben- och hornhantverk. Benen kan även berätta om människornas levnadsvillkor och hur avfallshanteringen skett i området. Kvarteret Kulturen kan ge en bättre bild av hur djurhållningen i Lund stad sett ut och utvecklats.

Makrofossilt material

Syftet med jordanalyser är dels att ge inledande kunskap om hur området använts genom att jordens sammansättning belyses och att bevarade och icke bevarade fröer sätts i ett odlingssammanhang i området, dels att ge bidrag till arbets- och kostnadsberäkning inför eventuellt fortsatta undersökningar. Enligt kostnadsberäkningen fanns utrymme för åtta prover. Totalt skickades sju prover in till Jens Heimdahl, SHMM, för analys: två prover från schakt A och fem prover från schakt B (Heimdahl Bilaga).

Prov 1 är hämtat från Schakt A/kontext 6 som är den äldsta markhorisonten och består av kulturpåverkad moränlera. Provet innehåller en hel del slagg och träkol och har tydliga spår av kulturpåverkan. I materialet finns också lämningar av matavfall i form av ben från fisk och däggdjur, samt skalfragment av hasselnöt. Utifrån innehållet är det tydligt att materialet i marken kommer från hushållsnära aktiviteter, men det är svårt att avgöra själva horisontens tillkomstsätt. Det kan t.ex. vara fråga om hushållsnära odling, i vilket köksavfall blandat eller genom ett påverkansskikt i moränleran som bildats genom trampning. Förekomst av svinmålla.

Prov 2 är hämtat från Schakt B/kontext 21. Kontexten är tolkad som en odlingshorisont och representerar den äldsta perioden i schaktet. Provet från denna odlingshorisont bestod av väl homogeniserad humös sandjord och träkol, men utan spår av bevarat oförkolnat material, vilket beror på att bevarandegraden i detta lager är mycket låg. Spåren av vad som odlats i lagret är därför nedbrutna. Däremot är det tydligt att hushållsavfall blandats i jorden, vilket är vanligt när det gäller mindre hushållsnära odlingar av kålgårdstyp.

Prov 3 är hämtat från Schakt B/kontext 18 och är tolkat som en rasering med värmepåverkan. Vid sidan om träkol finns mycket fiskben och en del förkolnad säd i detta material, vilket enligt Heimdahl inte är vanligt i raseringar. Sammansättningen av fiskben och säd är snarare typisk för spis- eller köksavfall och i detta fall kan man fråga sig om brandraseringen även skulle kunna innefatta ett golvlager i ett kök eller om materialet kan härröra från en utrakad spis. Inget obränt material påträffades i provet vilket tyder på att det inte utsatts för senare kontamination eller bioturbation.

Prov 4 är hämtat från Schakt B/kontext 17 som är det yngsta påträffade lergolvet i schaktet. Provet innehöll rikligt med köksavfall i form av brända och obrända ben, fiskfjäll, nötskal och förkolnad säd.

Prov 5 är hämtat från Schakt B/kontext 23, ett lager med bränd lera eller ett lergolv. Inslagen av sädeskärnor var högt med en dominans av havre, men även förekomst av skalkorn och ospecifiserat sädeskorn. Även hasselnötsskal påträffades. Förekomst av svinmålla.

Prov 6 är hämtat från Schakt B/kontext 20, ett lager med bränd lera eller ett lergolv och lagret representerar det äldsta bebyggelsespåret i schaktet. I provet var inslaget av sädeskärnor högt med en dominans av skalkorn.

Prov 7 är hämtat från Schakt A/kontext 10 som är fyllning i en nedgrävning i moränleran på 0,70 m djup. Detta material är mycket rikt på träkol och även på köksavfall i form av brända och obrända ben samt förkolnad säd. Sädeskornen består främst av skalkorn, men även vete, råg och havre är representerat. Materialet är vikingatida/tidigmedeltida vilket gör att förekomsten av råg och vete tolkas som exklusiva inslag i kosthållningen. Bland säden påträffades också förkolnade ogräsfröer som sannolikt utgörs av åkerogräs som kommit med skördarna. Förekomst av svinmålla.

De tre proverna insamlade från brända och obrända lergolv innehöll i samtliga fall rikligt med köksavfall i form av brända och obrända ben, fiskfjäll, nötskal och förkolnad säd. I ett par av golven påträffades också fläderkärnor som kan komma från matlagningen. Sammansättningen av materialen i lergolven indikerar att det rör sig om köksgolv. Detta bekräftas också av att mycket lite material från markskräp i form av dynga och ogräs påträffades i materialet, trots att sådant material uppenbarligen var välbevarat här. Uppenbarligen har golven hållits rena från annat än de avfall som producerats i köken. Möjligen är dessa sammansättningar av avfall spår av vad som tillagats i köket vid olika tillfällen. Förutom att både havre och korn användes allmänt i matlagning var havre under medeltiden främst en brödsäd, medan korn förknippas med ölbryggning. Dock påträffades inga ölkryddor i materialet, varför bryggning i detta fall får anses mindre troligt. Förekomst av svinmålla fanns i flera prover (figur 16/prov 1, 7, 5) och förekomsten kan betyda flera olika saker. Dels är det vanligt förekommande med svinmålla i ett odlat område, vilket inte behöver betyda att svinmållan odlades. Istället kan det tyda på att svinmållan gynnades och ej betraktades som ogräs. Det är en smakrik ört som kan användas både som föda åt människor och till djur. Svinmållan påträffades både i den äldsta markhorisonten, i gropfyllning och i lergolv, vilket stärker uppfattningen att växten kan ha ingått i kosten under vikingatid/tidigmedeltid.

Figur 16. Längst upp till vänster: svinmålla (*Chenopodium album*). Påträffades i äldsta markhorisont, i gropfyllning och på lergolv. Idag betraktad som ogräs men ätbar och välsmakande både för människa och djur. Växten uppkommer framför allt i odlad jord. Längst uppe till höger: Råg (*Secale cereale*). Påträffades i gropfyllning samt i lergolv. Längst nere till vänster: Hassel (*Corylus avellana*). Påträffad i äldsta markhorisont och på lergolv. Längst nere till höger: Havre (*Avena cf. sativa*). Påträffad i gropfyllning, i odlingshorisont och på lergolv. Foto: Aja Guldåker.

¹⁴C prover

Tre prover för ¹⁴C analys togs från makrofossil och skickades till Ångströmlaboratoriet i Uppsala. Ett prov utgick då det var av för dålig kvalitet (Schakt A/kontext 6, äldre markhorisont).

De kvarvarande båda prover som kunde analyseras kom båda från Schakt B. Den ena provet (Ua-62543) var från kontext 20, ett lager med bränd lera eller ett lergolv och lagret representerar det äldsta bebyggelsespåret i schaktet. I provet var inslaget av sädeskärnor högt med en dominans av skalkorn och det är från skalkorn ett ¹⁴C prov gjordes. Analysen visade att provet till 95.4% säkerhet kan dateras till perioden 1020—1170 e.Kr.

Prov Ua-62544 är hämtat från Schakt B/kontext 21. Kontexten är tolkad som en odlingshorisont och representerar den äldsta perioden i schaktet. Analysen visade att provet till 95.4% säkerhet kan dateras till perioden 1040—1220 e.Kr.

Sammanfattningsvis kan det förmodas att kontext 20 och 21 i Schakt B förmodligen ligger i ganska nära tid till varandra då kontext 21 rent stratigrafiskt ligger tidigare än kontext 20. Detta bör betyda att den tidigaste bebyggelsen som påträffades dateringsmässigt bör ligga runt år 1050.

Bevaringsförhållanden och förutsättningar för analyser

De kontexter som dokumenterades och undersöktes var välbevarade och fuktiga framför allt i de östra delarna, vilket gör att förutsättningarna för bevarat organiskt material bedöms vara goda. I de centrala och västra delarna är kulturlagren mer nedbrutna och torra, förmodligen efter en högre grad av odlingsverksamhet och där minskar möjligheterna till goda analysresultat vad det gäller makrofossil och ¹⁴C. Makrofossilprover skulle med därmed med fördel tas ur kontexter såsom odlingslager, lergolv, primärfyllningar i brunnar eller i avfallsgropar och ge svar på bland annat mathållning, försörjningsstrategier och hur omlandet såg ut. I ugnar eller härdar finns troligen möjligheter att samla in träkolprover eller makrofossilprover för C¹⁴-analyser, vilka kan ge dateringar och svar på mathållning och försörjningsstrategier.

Det finns goda förutsättningar för animalosteologiskt material, företrädesvis från äldre och primärdeponerade stratigrafiska enheter. På förundersökningen insamlades både fiskben och djurben som kunde bidra med kunskap kring ekonomi, försörjning och konsumtion i de äldsta skedena.

Vid en arkeologisk undersökning finns goda förutsättningar även för ICP-analyser på keramik. ICP-analyser på keramik kan ge svar på proveniens både gällande importgods och lokalt tillverkad keramik.

Inget bevarat trä påträffades vid förundersökningen, men det kan inte uteslutas att det finns välbevarat trä som kan påträffas vid en eventuell slutundersökning och då tas prover för dendrokronologisk analys samt vedartsbestämning.

Konserveringsbehov

Vid förundersökningen påträffades endast ett fåtal metallföremål, varav flera var handsmidda järnspikar, vilka sedan avfördes och ingen konservering krävdes. En metallnål i cu-leg påträffades och konservering för nålen krävs.

Inför en eventuell arkeologisk undersökning bedöms förutsättningarna för metallfynd vara relativt goda, liksom för organiskt material som exempelvis benkammar. Detta innebär att det kan föreligga konserveringsbehov vid en arkeologisk undersökning, dels i förhållande till metallfynd men även för eventuella fynd av exempelvis bearbetat ben eller horn.

Potential och förslag på fortsatta åtgärder

Arkeologisk potential

Sammantaget finns det indikationer på tidigmedeltida bebyggelse och markanvändning. Det bör också nämnas att ritningsunderlaget bygger på källare under delar av byggnaden och situationsplanen kan komma att ändras.

Den arkeologiska potentialen bedöms vara hög med välbevarade kontexter i form av kulturlager, nedgrävningar och ett tidigmedeltida keramikmaterial som genom olika analyser kan ge svar på kontaktnät och handelsförbindelser, förhållandet mellan stad och by samt etableringen och framväxten av den medeltida staden. Förundersökningen visade att det finns en kulturlagermäktighet på 0,80 m i den östra delen. Antalet kulturlager och anläggningar förefaller glesa ut mot väster men det framkom anläggningar nedgrävda i moränen. Det är sannolikt att nedgrävningar i form av tomtrännor eller gränsdiken tillsammans med gropar och brunnar finns inom hela undersökningsområdet. Den arkeologiska potentialen bedöms i nuläget främst ligga i de lämningar som påträffades öster och söder om påträffade källare, i väster är kulturlagren mer nedbrutna och torra vilket erbjuder andra möjligheter som exempelvis maskinavbanning med handgrävning då icke nedbruten stratigrafi framkommer.

Vetenskaplig potential

Endast ett fåtal arkeologiska undersökningar har gjorts inom kvarteret Kulturen liksom norra delarna av den medeltida staden Lund, vilket medför att kunskapen om kvarteret och de norra delarna av staden är begränsad. De bevarade lämningarna omfattar både bebyggelse och markanvändning från vikingatid/tidig medeltid till tidigmodern tid inom den historiska staden. Bevarandegraden av kulturlager förefaller delvis vara goda även om anläggningstätheten västerut är osäker. En undersökning inom

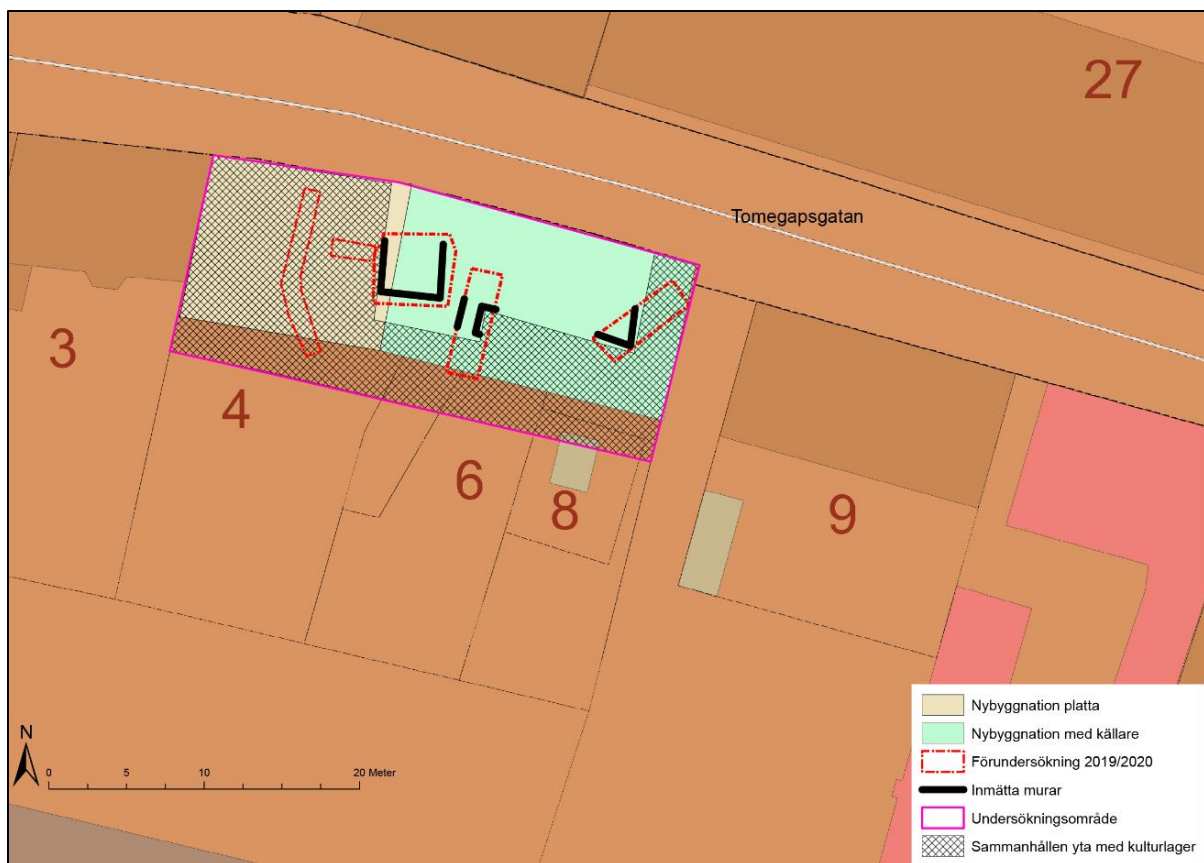
fastigheten som uppvisat vikingatida/medeltida lämningar, kan anses vara viktig för att ge kunskap om stadens etablering, utveckling och kulturhistoria. Vidare är det av stort vetenskapligt intresse att söka klargöra förhållandet stad–landsbygd, särskilt när det gäller tomtmarkens placering i förhållande till den medeltida staden och till stadsvallen och vallgraven som kan ha varit samtida i sin etablering i området.

Förslag på fortsatta åtgärder

Tre källare har konstaterats inom området för planerad bebyggelse (figur 17). Omfattningen av samtliga källare är inte klarlagd, men den södra begränsningen har klarlagts till viss del. Inget frischakt förekommer för källarna utan kulturlager dokumenterades inpå murarna. För planerad bebyggelse i den östra delen med källare kan en yta om cirka 70 m² möjligen vara perforerad av källare ner till moränlera. Källaren i öster förefaller vara något mindre och mer indragen än de övriga två västerut. En schaktningsövervakning i området för de äldre källarna kan anses vara möjlig, men under förutsättning att intressanta kulturlager kan dokumenteras om de framkommer. Rivningsmassor utgör en stor del av den slänt som återfinns i norra delen av tomtmarken och en schaktningsövervakning är där fullt möjlig.

Kulturlager öster om den källare som påträffades i Schakt B uppvisade komplexa bebyggelselämningar i form av odlingshorisonter och flera skift med lergolv med datering så tidigt som omkring år 1050 (figur 17). Stratigrafin som framkom tyder på att det finns en kunskapspotential som kan belysa ett tidigt skede av Lunds etablering .

Ytorna söder och väster om kända källare kan troligen erbjuda intakta kulturlager som bör undersökas innan bortschaktning (figur 17). Delar av kulturlagren består av omfattande odlingslager vilket möjliggör en riktad undersökning där vissa större lager kan avbanas med maskin, medan delar av ytan bör handgrävas där stratigrafin blir tydligare. Där rör det sig framförallt om nedgrävningar i moränleran som kan belysa ett tidigt skede av Lunds etablering. Ett område är förmodligen helt skadat på grund av två stora barrträd. Uttorkningsgraden i trädområden är som regel hög.

Figur 17. Sammanhållen yta av äldre kulturlager, förundersökningsschakten 2019/2020 och planerad nybyggnation.
© Lantmäteriet.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-18204-2018
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Löpnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2018_0042
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Kulturen 4—8
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Gunilla Ohlsson
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Aja Guldåker
Övrig personal	Jan Kockum, Stefan Larsson, Adam Hultberg, Amanda Sjöbeck
Fältarbetstid	190208 – 200302
Fälttid, arkeolog, tim	74 h
Fälttid, maskin, tim	13 h

Yta, m ²	63,50 m ²
Kubik, m ³	39 m ³
Schaktmeter, m	-

Fyndmaterial	KM96181:1–19. Flynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	11 st A3 ritfilm: 9 sektionsritningar skala 1:20, 2 planritning skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	94 digitala fotografier
Analyser	Makrofossil, djurben, C ¹⁴
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen

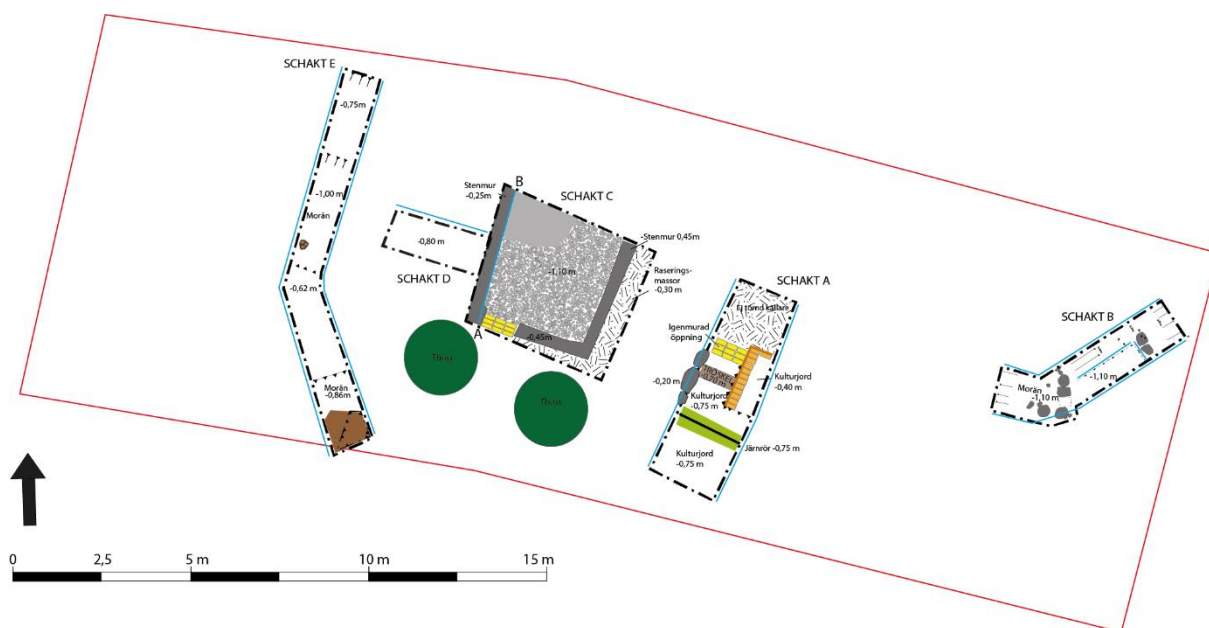
Referenser

- Andrén, A. 1980. Lund. *Rapport Medeltidsstaden 26*, Stockholm: Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museum.
- Bevaringskommittén 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote*. Lund: Bevaringskommittén.
- Blomqvist, R. 1941. Tusentalets Lund. I: *Skrifter utgivna av föreningen det gamla Lund XXI–XXII. 1939–40*. Skånska centraltryckeriet. Lund.
- Blomqvist, R. 1951. *Lunds historia 1. Medeltiden*. Lund. Gleerup.
- Carelli, P. 2012. *Lunds historia – staden och omlandet. 1. Medeltiden*. En metropol växer fram (990–1536). Lund.
- Gardelin, G. 2007. Kv. Kulturen 9. Arkeologisk undersökning 1969. Kulturen, Lund. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, Nr 269.
- Guldåker, A. 2017. Kv Kulturen 4-8, fornlämning nr Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017., *Kulturmiljörapport 2017:26*. Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige.
- Johansson Hervén, C. 2001. Mårtenstorget i Lund. Arkeologisk undersökning 1997. En kulturhistorisk redogörelse. *Arkeologiska rapporter från Lund*, nr 21. Kulturen i Lund.
- Johansson Hervén, C. 2008. Den tidiga medeltidens Lund – vems var egentligen staden? I: Andersson, H., Hansen, G. & Øye, I. (red.) *De første 200 årene – nytt blikk på 27 skandinaviske middelalderbyer*. UBAS – Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter. Nordisk 5. Bergen.
- Larsson, S. 2006. Gestaltningen av några skånska städer. I: Stefan Larsson (red.) *Centraliteter. Människor, strategier och landskap*, 167–292. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.
- Lenntorp, K-M. 2006. Kv. Kulturen 9, 10. Arkeologisk undersökning 1996. Kulturen, Lund. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, Nr 218.

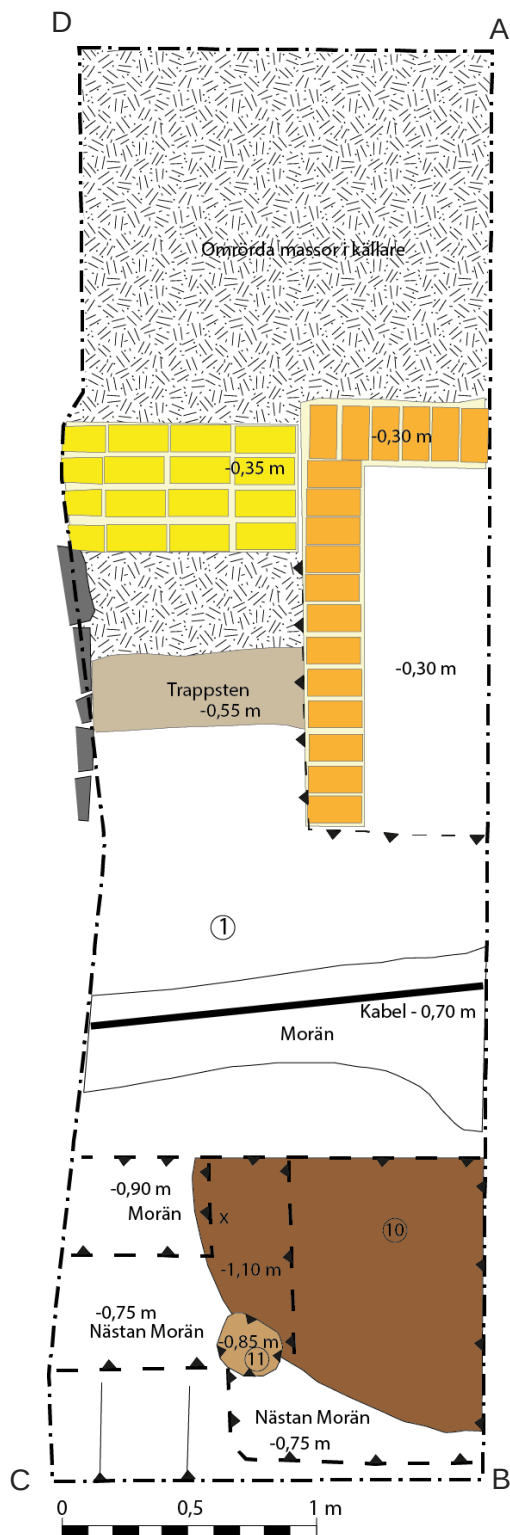
Bilagor

1. Plan- och sektionsritningar
2. Fyndregister
3. Makroskopisk analys av jordprover från FU Kv Kulturen 4-8, Lund. Jens Heimdahl, Arkeologerna SHMM
4. Djurben från förundersökning i Kvarteret Kulturen. Osteologisk analys. Felicia Hellgren, Arkeologerna SHMM
5. ¹⁴C analys. Ångströmlaboratoriet.
6. Konserveringsrapport, Lovisa Dahl, LUHM

1. Plan- och sektionsritningar

Planritning schakt A-E

Planritning schakt A

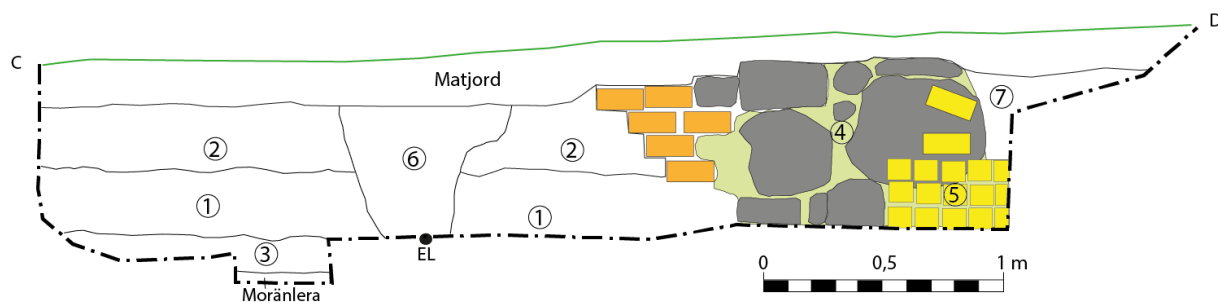
Lagerbeskrivning:

1. Mörkbrun, fet och finkornig lera som är något fuktig. Inslag av träkol, sot och enstaka tegelbit. Keramik av typen svartgods. Äldre markhorisont.

10. Fyllning i nedgrävning från 0,75 m djup. Gråbrun, fet lera med inslag av djurben, träkol, fläckar av moränlera och bränd lera. Hantverksavfall i form av bearbetat horn och ben. Keramik av typen äldre rödgods och svartgods. Tidigglaserad keramik. Undersökte fyllningen ner till 1,10 m och därefter användes MUK (markundersökningskäpp) vilket visade att morän framkom vid -1,22 m djup.

11. Fyllning i stolphål eller i stenvtryck från -0,75–0,85 m djup. Gråbrun, fet lera med inslag av djurben, träkol, fläckar av moränlera och bränd lera.

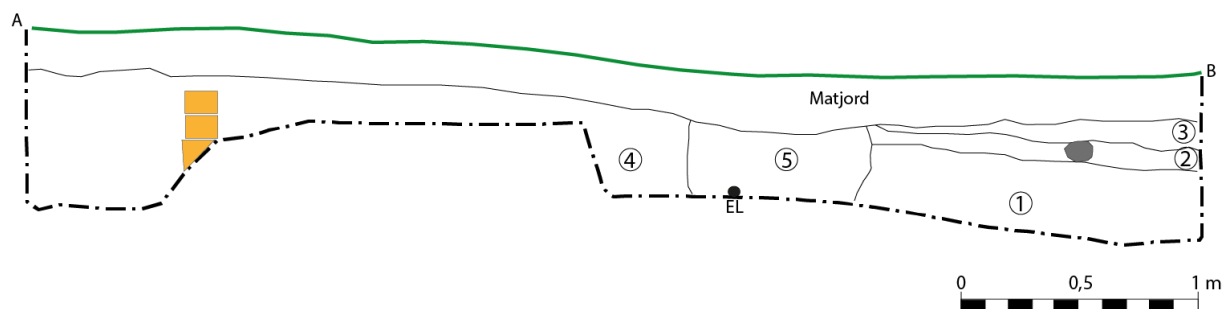
Norra delarna av schaktet domineras av källarrester från 1800-tals byggnation som revs på 1990-talet. Tegelmuren i öster är uppmurad direkt mot kulturjord och saknar frischakt.

Västra sektion, schakt A

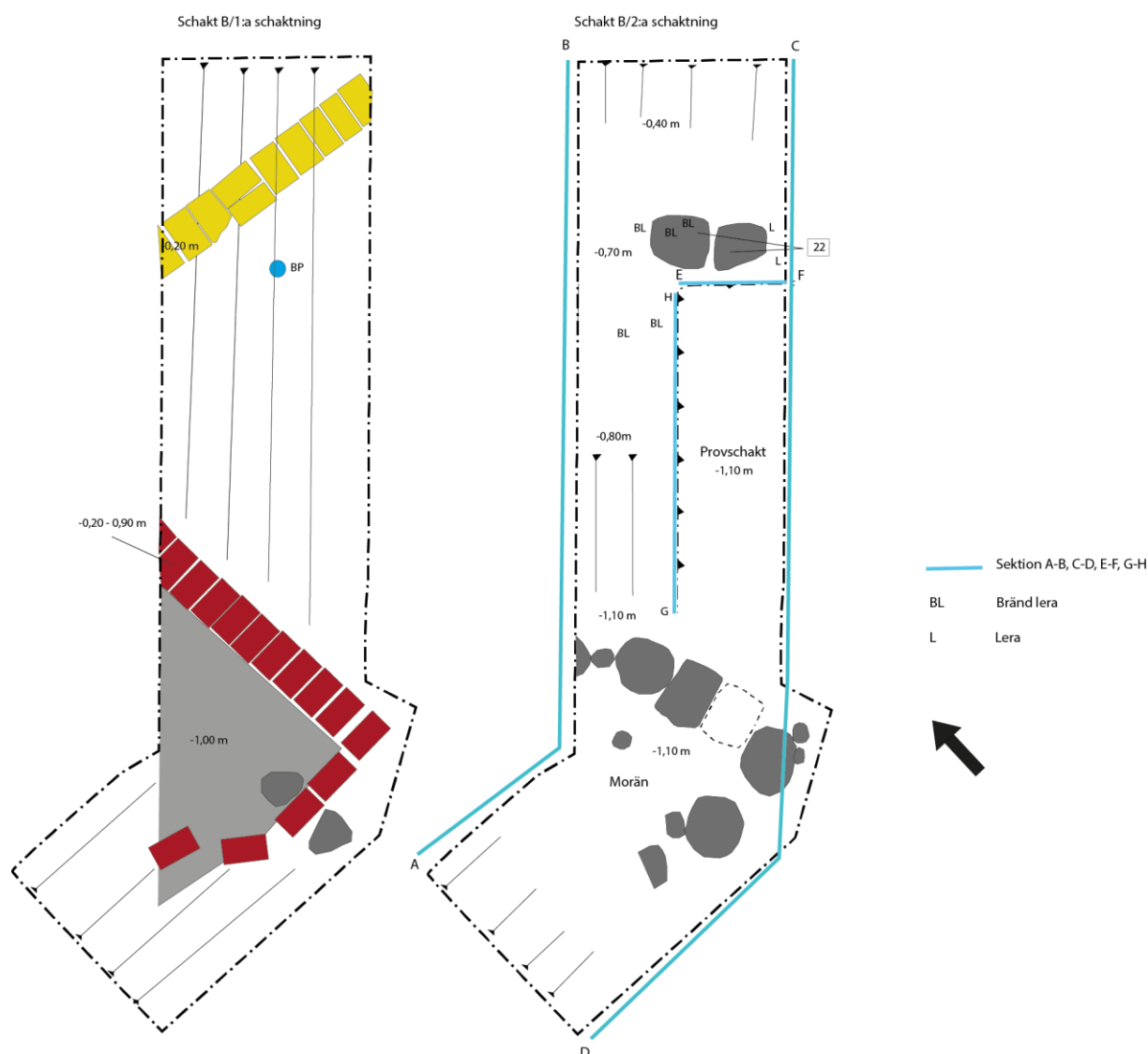
Lagerbeskrivningar:

1. Mörk brungrå fet lera med inslag av träkol och djurben. Odlingsjord eller äldre markhorisont.
2. Mörk brungrå fet lera med inslag av djurben. Odlingsjord eller äldre markhorisont.
3. Nästan morän. Inslag av bränd lera och träkol. Äldsta markhorisonten.
4. Gult murat tegel, murade gråsten och kalkbruk. Rester efter äldre källare som fyllts igen då fastigheten revs på 1990-talet.
5. Gult tegel. Igenmurad källaröppning.
6. Fyllning i ledningsschakt. Omrörd kulturjord.
7. Raseringslager från fastigheten som revs på 1990-talet.

Östra sektion, schakt A

1. Mörk brungrå fet lera med inslag av träkol och djurben. Keramik av typen svartgods. Odlingsjord eller äldre markhorisont.
2. Bränd fet lera, något omrörd. Inslag av träkol och kalkbruk. Kan vara ett värmepåverkat lergolv eller ett ugnsområde.
3. Raseringslager med inslag av tegel, mycket tegelbitar. Keramik av typen yngre rödgods. Troligen kommer flera av lösfynden från detta lager.
4. Mörk brungrå fet lera med inslag av träkol och djurben. Odlingsjord eller äldre markhorisont.
5. Fyllning i ledningsschakt. Omrörda kulturlager.

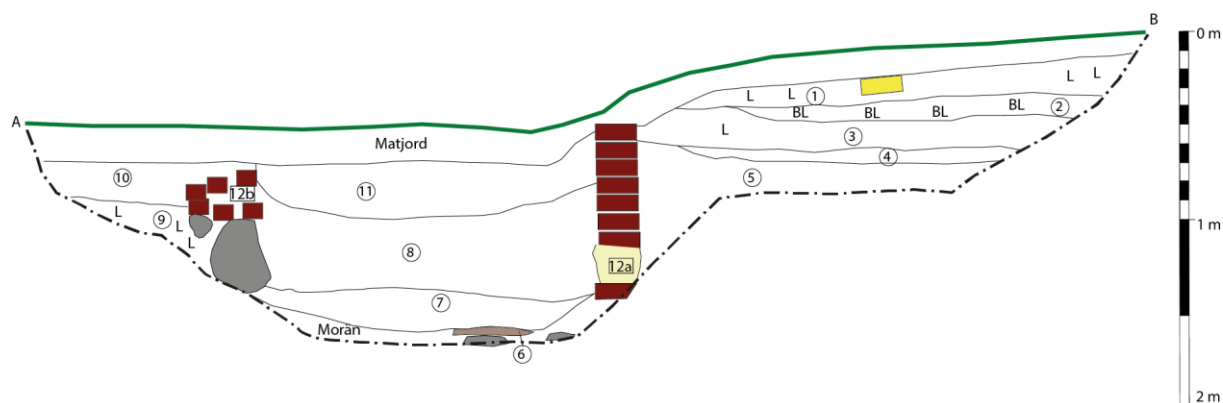

Planritning, schakt B

En tegelrad påträffades i norra delen av schaktet på ett djup av 0,20 m. Kan ha fungerat som gång eller fundament till 1800-talsbebyggelsen som revs på 1990-talet.

I södra delen av schaktet påträffades en mur av rött tegel på ett djup av 0,20 m och den förekom ända ner till 1 m djup. Teglet var murat ovanpå en syllstensrad. Ett betonggolv dokumenterades på 1 m djup och det tolkades som en golvnivå i en källare. Under betongen fanns flera sotiga tegelstenar som kan indikera att källaren fungerat som tvätt eller bakstuga under perioder.

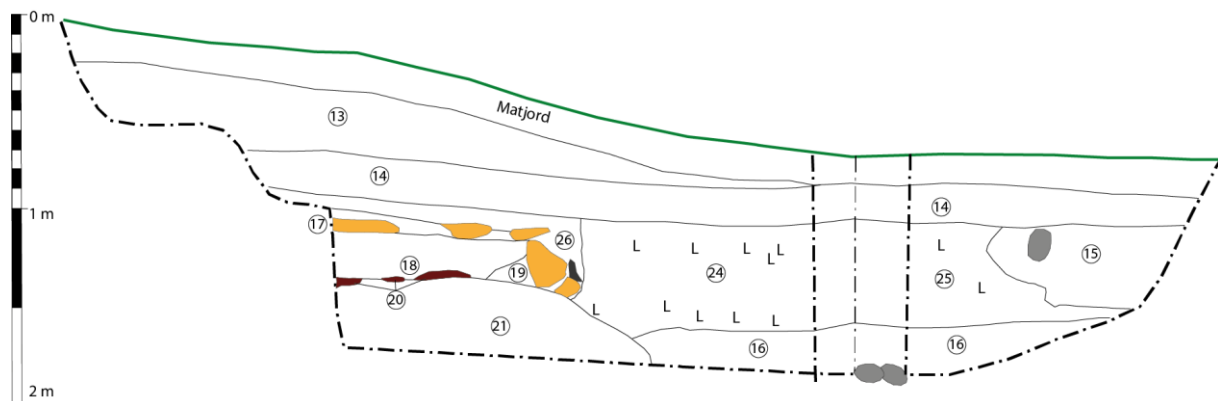
Norr om källaren fanns intakta äldre kulturlager från cirka 0,30 m djup ner till schaktbotten på 1,10 m. Morän ej påträffad norr om källaren.

Nordvästra sektion, schakt B

Lagerbeskrivning:

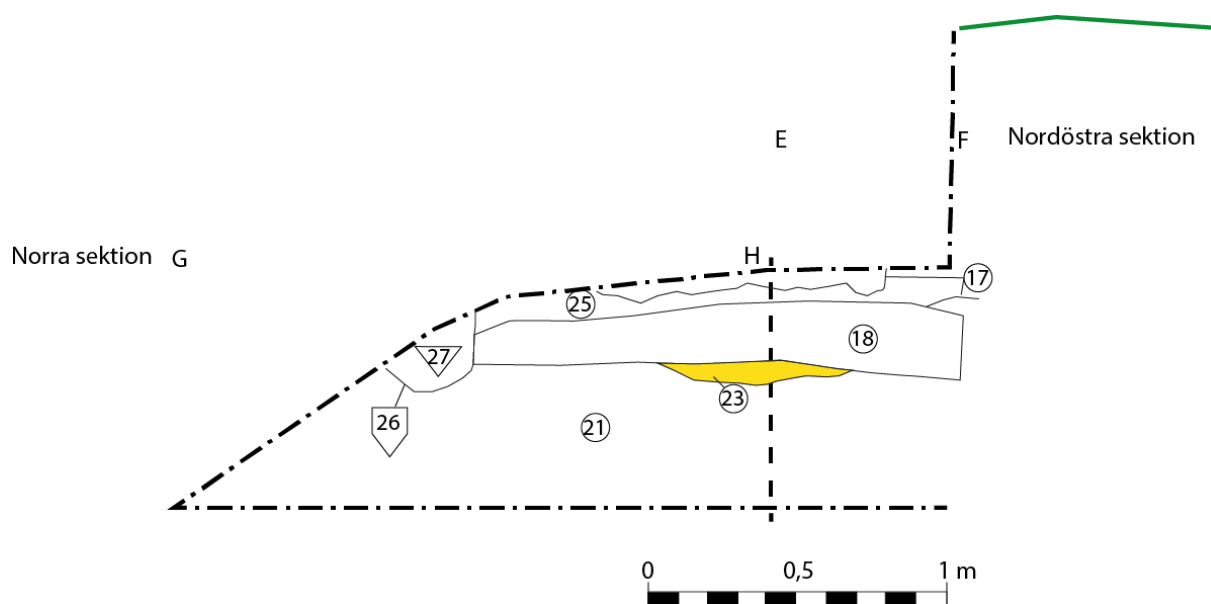
1. Blågrå lera.
2. Bränd lera och träkol.
3. Gulbrun smutsig lera med inslag av träkol.
4. Gråbrun smutsig lera.
5. Svartgrå smetig humös lera, trädgårdsjord.
6. Gjutet betonggolv.
7. Rutten träplanka.
8. Sand.
9. Blå, kompakt lera.
10. Brungrå, smetig humös lera, trädgårdsjord.
11. Lera, sand, tegel, glas, rivningsmassor.
- 12a. Tegelmur. Källarens östra mur.
- 12b. Raserad tegelmur. Förmodligen källarens västra mur. På syllstensgrund.

Nordöstra sektion, schakt B

Lagerbeskrivning:

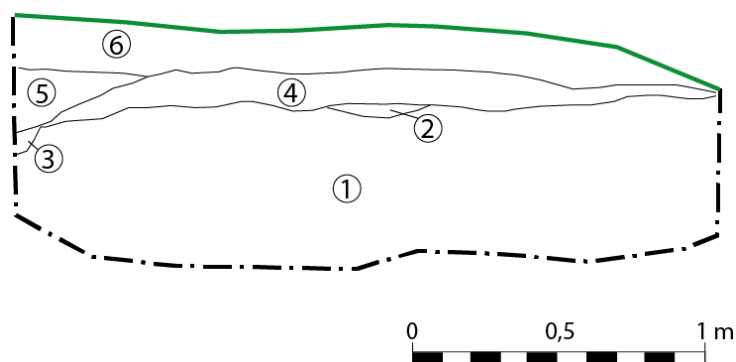
13. Gul lera, samma funktion som (1), någon form av utjämning.
14. Svartgrå smetig humös ler, trädgårdsjord.
15. Svartgrå smetig humös ler, trädgårdsjord.
16. Svartgrå smetig humös ler. Nedre fyllning i nedgrävning för källare.
17. Fragmenterat lergolv. I ytan bränd lera.
18. Svart sotig lera. I botten uppblandat med bränd lera. Brand och raseringslager. Inslag av träkol.
19. Hård gul lera, möjligen rest av lergolv.
20. Bränd lera. Lergolv och husrest.
21. Mörkbrun humös kompakt siltig ler. Visst inslag av djurben. Äldre mark-/odlingshorisont.
24. Fyllning i nedgrävning för källare (12).
25. Som (24).
26. Nedgrävning. Fyllt med grå lerig humus (27).

Nordvästra sektion G-H och E-F, schakt B

Lagerbeskrivning:

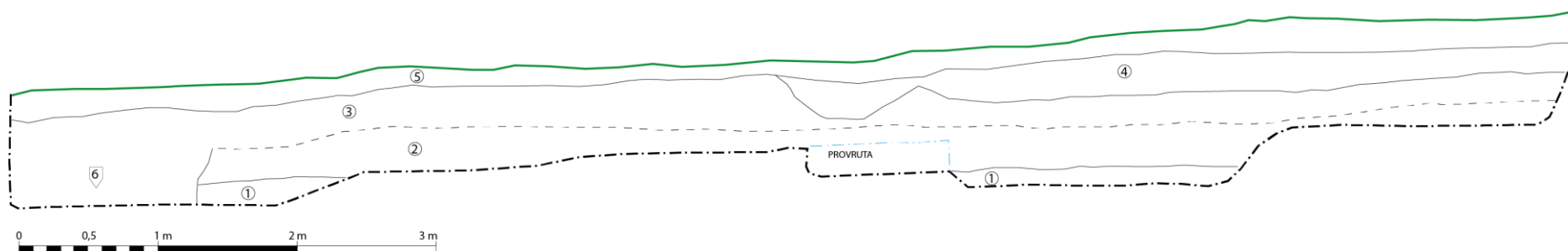
- 17. Fragmenterat lergolv. I ytan bränd lera.
- 18. Svart sotig lera. I botten uppblandat med bränd lera. Brand och raseringslager. Inslag av träkol.
- 21. Mörkbrun humös kompakt siltig ler. Visst inslag av djurben. Äldre mark-/odlingshorisont.
- 23. Gul lera/golvrest.
- 25. Grå humös lera/tramplager.
- 26. Nedgrävning.
- 27. Fyllning i nedgrävning. Grå lerig humus.

Norra sektion, schakt D

Lagerbeskrivning:

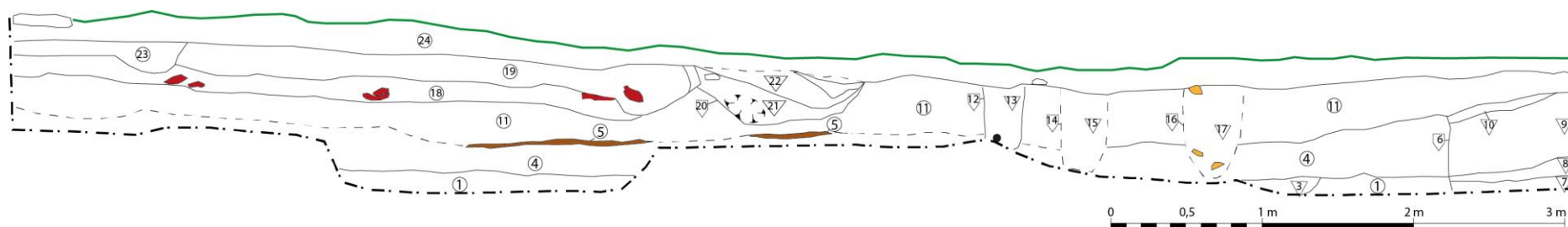
- 1. Humös, något lering kulturjord. Enstaka träkolprickar och tegelkross förekommer. Något fet och fuktig i karaktären, finkornig. Lagret är möjligtvis harpat och kan ha varit ett odlingslager.
- 2. Lins med gul lera. Påminner om raseringslagret i väster.
- 3. Grå, torr lera, med sandiga inslag. Raseringslager som på vissa ställen är sammanblandat med överliggande rasing. Tegelkross i den östra delen.
- 4. Samma som (3).
- 5. Ljust grågult raseringslager. Tillkommet när 1800-tals huset revs. Innehåller en hel del kalkbruk, grå och gul lera. Lagret är förhållandevis torrt.
- 6. Matjord, humös och något lerig. Befintlig marknivå.

Västra sektion, schakt E

Lagerbeskrivning:

1. Moränlera. Gul, finkornig och kompakt.
2. Odlingslager. Mörkt, gråsvart, finkornigt och kompakt. Enstaka småsten och träkolsprickar. Väldigt gradvis övergång till lager 3. Silt. Möjligen medeltida nivå.
3. Odlingslager. Svårt att skilja från lager 2. Något luckrare och ljusare till färgen. Silt. Innehåller enstaka keramikskärvor av typen yngre rödgods.
4. Raseringslager. Gul, uppblandad lera med en del kalk. Tegelbrockor och –pannor, fläckvis även grå lera. Innehåller en del grus och sten. Tillhör troligen bebyggelsen från 1830-talet–1990.
5. Grästorv och matjord samt rötter.
6. Större nedgrävning som syntes tydligt i plan. Skarp kant mot moränleran men svårare att se högre upp. Ser ut att ha skurit lager 2.

Östra sektion, schakt E

Lagerbeskrivning:

1. Morän. Siltblandad grågul lera. Finkornig och delvis kompakt. I de övre 0,05 m förekommer inblandning av kulturjord.
2. Otydlig nedgrävning, med mjuk bottenkant. Fyllningen skiljer sig färgmässigt från överliggande lager.
3. Fyllning i diffus nedgrävning. Utgörs av brungrå siltig lera. Mycket finkornig och homogen. Inga spår av andra komponenter.
4. Brungrå humös kulturjord. Innehåller jämnt fördelade komponenter: träkol och bränd lera. Förhållandevis kompakt. Tolkning: äldre odlingslager.
5. Lind med träkol och värmepåverkad lera. Ligger precis i skiljet mellan lager 4 och 11. Kan möjligen representera en bruksyta. Innehåller inget tegel. Datering: medeltid.
6. Nedgrävning, förhållandevis stor med mycket tydlig nedgrävningskant i plan, men väldigt diffus i sektion.
7. Fyllning i nedgrävning. Mörkgrå, lerig kulturjord. Mer kompakt än 8. Innehåller keramik av typen äldre och yngre rödgods, äldre svartgods och fajans.
8. Fyllning i nedgrävning. Tegelkross och lerfläckar. Packning. Liknar lager 10.
9. Fyllning i större nedgrävning. Väldigt lös, gråbrun kulturjord. Ljusare än lager 4. Innehåller tegelkross och träkol. Liknar mycket lager 11, vilket indikerar att de två kan vara relativt samtida.
10. Fyllning i nedgrävning: tegelkross, humös kulturjord blandat med grågul lera. Inslag av mindre kalkprickar.
11. Utjämnings-/odlingslager. Lagret är tydligt utlagt med avsikt att jämna ut ytan inför husbyggnationer. Samtidigt har nedgrävning 6 igenfyllts. Innehåller tegelkross och träkol. Relativt poröst.
12. Nedgrävning för ledning. Nedgrävningen är väldigt diffus.
13. Fyllning i nedgrävning. Järnrör och ljus gråbrun kulturjord, blandad med grågul lera.
14. Osäker nedgrävning. Det förekommer fläckar av gul lera inom ytan, varför det känns rimligt att tolka det som något trädgårdsrelaterat, exempelvis spadtag.
15. Se 14. Fyllning i diffus nedgrävning.
16. Nedgrävning. Lika diffus som 14 och med likartad fyllning. Förekommer dock tegelflis. Tolkningen är detsamma som för 14-15.
17. Fyllning i nedgrävning. Se 16.
18. Grå, torr och kompakt lera.
19. Gul, mycket lös och torr lera, med stora komponenter i koncentrationer (tegelbrockor, taktegel och kalkbruk). Raseringslager.
20. Sentida nedgrävning. Kanske en avröjning.
21. Samma som 19, fast blandat med 11.
22. Kalkbruksfragment blandat med 11 och 21.

2. Fyndregister

KM 96181

Kv Kulturen 4-8, Lund

FU 2019-20

Fyndnr	Kontext	Material	Sakord	Formtyp	Undertyp	Del	Antal	Vikt, g.	Kommentarer
1	Schakt A/Lösfynd	Bergart	Bryne				1	55	
1	Schakt A/Lösfynd	Djurben	Obearbetat djurben/horn				1	15	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Fajans, odefinierad	Tallrik		2	13	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Nästanstengods, Niedersachsiskt	Krus	buk	1	3	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Stengods, odefinierat	Kanna	buk	1	24	Saltglasyr
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Fajans, odefinierad	Skål	lyftanordning - skuldra	4	41	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	botten	1	14	Gul och grön glasyr, vit kritpipelera
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Fajans, odefinierad	Oidentifierad	buk	1	2	Blå målad dekor
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Vitgods, odefinierad	Oidentifierad	buk	1	3	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Nästanstengods, odefinierat	Krus	mynning - hals	1	6	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	hals	1	4	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	mynning - hals	1	13	

1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Svartgods, sen östersjö	Kruka	hals - buk	1	3	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Stekpanna	buk - botten	1	43	Grön blyglasyr
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	mynning - hals	1	44	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	mynning - hals	1	45	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	1	9	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	1	8	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	1	8	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning - buk	1	7	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	buk	1	5	Grön glasyr på utsidan, brun/ofärgad på insidan
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	1	1	Ofärgad glasyr, spjälkad
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	mynning - buk	1	10	
1	Schakt A/Lösfynd	Keramik	Pipa	Kritpipa		Skaft	1	5	
1	Schakt A/Lösfynd	Tegel	Tegel, oidentifierat			Övrig	1	14	
2	Schakt B/Lösfynd	Keramik	Kakel	Odefinierat			1	55	Grön glasyr

3	Schakt B/K19	Djurben	Obearbetat djurben/horn				1	2	
3	Schakt B/K19	Glas	föremål, oidentifierat				1	3	
3	Schakt B/K19	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Krus	buk	1	6	
3	Schakt B/K19	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Krus	buk	1	13	
3	Schakt B/K19	Keramik	Kärl	Svartgods, sen östersjö	Krus	buk	1	7	Linjedekor
3	Schakt B/K19	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Kruka	buk	1	2	
4	Schakt B/K18	Tegel	Murtegel				1	254	
5	Schakt B/21	Keramik	Kärl	Svartgods, sen östersjö	Kruka	buk	1	4	
6	Schakt A/K3	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning	1	9	
7	Schakt A/K1	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	buk	1	5	
7	Schakt A/K1	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Kruka	buk	1	6	
8	Schakt B/K2	Järn	Spik				1	16	Avförd
8	Schakt B/K2	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	1	8	
9	Schakt A/K1	Järn	Byggnadsbeslag/gångjärn				1	39	Avförd
9	Schakt A/K1	Järn	Spik				1	34	Avförd
9	Schakt A/K1	Järn	Spik				1	7	Endast huvud, avförd
9	Schakt A/K1	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Krus	buk	1	15	
9	Schakt A/K1	Keramik	Kärl	Nästanstengods, Niedersachsiskt	Krus	buk	1	8	
10	Schakt A/K10	Järn	Spik				1	22	Handsmidd, avförd

10	Schakt A/K10	Järn	Spik				1	39	Handsmidd, avförd
10	Schakt A/K10	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, Sydskandinaviskt	Kanna	buk	2	9	
10	Schakt A/K10	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	buk	1	12	
10	Schakt A/K10	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	1	4	
11	Schakt B/K23	Djurben	Obearbetat djurben/horn				2	7	
11	Schakt B/K23	Järn	Föremål, oidentifierat				1	42	Avfört
11	Schakt B/K23	Järn	Föremål, oidentifierat				1	3	Avfört
12	Schakt B/K17	Djurben	Obearbetat djurben/horn				1	6	
12	Schakt B/K17	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	1	11	
12	Schakt B/K17	Kopparlegering	Nål				1	2	Böjd
13	Schakt B/K18	Keramik	Kärl	Svartgods, sen östersjö	Kruka	mynning - skuldra	1	6	Vågbandsornamentik och linjer
13	Schakt B/K18	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	1	8	
13	Schakt B/K18	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	2	6	
13	Schakt B/K18	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Kruka	buk	1	5	
14	Schakt B/K17	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	2	6	
15	Schakt D/K1	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Oidentifierad	buk	1	7	
15	Schakt D/K1	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Skål	botten	1	17	
15	Schakt D/K1	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning	1	10	

16	Ritning 3, Schakt E/K2	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Oidentifierad	buk	1	14	
17	Ritning 4, Schakt E/K7								
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Glas	fönsterglas				3	8	Avförd
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Järn	Spik				6	80	Avförd
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Skål	lyft- upphängningsanordning	1	35	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Stengods, yngre	Flaska	buk	1	4	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	1	4	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning	1	13	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	5	16	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	mynning	1	4	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Flintgods	Oidentifierad	buk	1	4	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Fajans, odefinierad	Oidentifierad	botten	1	2	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Fajans, odefinierad	Oidentifierad	mynning	1	1	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	mynning	1	8	Vid upprensning, ca mellan 0,86 - 1,00 m
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	buk - botten	1	13	Vid upprensning, ca mellan 0,86 - 1,00 m
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	2	11	

17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Flintgods	Tallrik	botten	1	7	
17	Ritning 4, Schakt E/K7	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	1	9	
18	Ritning 5, Schakt E/K26	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	buk	2	8	
19	Fyllning i stolphål, ritning 1 Schakt E	Glas	fönsterglas	ritsmärken			1	2	Avförd

3. Makroskopisk analys av jordprover från FU Kv Kulturen 4-8, Lund .Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer. 2019-04-11

Bakgrund

Under den arkeologiska förundersökningen av Kv Kulturen 4–8 i Lund insamlades sju jordprover för makroskopisk analys med inriktning på växtrester. Proverna insamlades från äldre markhorisonter och odlingsbäddar, gropfyllnader, raseringsmassor, samt golvlager i byggnader. Frågeställningarna inför analysen är allmänt hållna och rör vilken typ av kulturmiljö som kan spåras i det makroskopiska materialet, samt hur bevarandeförhållandena ser ut i materialet.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen och innehöll torrvolymen om ca 1,5–2,5 liter jord. Inkomna till laboratoriet preparerades proverna genom flotation enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986) och våtsiktades i siktar med minsta maskstorlek 0,25 mm. Även den kvarvarande flotationsresten av tyngre minerogent material våtsiktades och genomsöktes. Efter floteringen samlades provet upp och förvarades fuktigt i burkar med lock till dess det analyserades. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2009) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts.

Provtagningen har skett i lager som bedöms ligga in situ sedan tillkomst och övergivande, med begränsad bioturbation efter detta, vilket bekräftas av skarpa kontakter i lagerföljden. Allt bevarat organiskt växtmaterial, både förkolnat och oförkolnat (oförkolnade rottrådar undantagna), antas i detta fall härröra från äldre tid och har därför inkluderats i analysen.

Analysresultat

I bifogade tabell har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1-5 st.) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar. Förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellen.

De förkolnade växterna har delats in i förenklade ekologiska/kulturella grupper (ängs- & betesväxter, ogräs insamlade växter och odlade växter i syfte att underlätta för läsaren att följa tolkningen av resultaten, och förstå de tafonomiska processerna bakom materialets närvaro i kulturlagret.

Diskussion

Då de kontextuella sambanden mellan de enskilda proverna är okänd diskuteras proverna tematiskt med avseende på kontexttyp (golven diskuteras tillsammans etc.)

Prov 1: Äldsta markhorisont – kulturpåverkad moränlera och Prov 7: gropfyll i moränleran

Prov 1, taget i den äldsta markhorisonten, det översta skiktet av den underliggande moränleran, innehåller en hel del slagg och träkol vilket är tydliga spår av kulturpåverkan. I materialet finns också lämningar av matavfall i form av ben från fisk och däggdjur, samt skalfragment av hasselnöt. Utifrån innehållet är det tydligt att materialet i marken kommer från hushållsnära aktiviteter, men det är svårt att avgöra själva horisontens tillkomstsätt. Det kan t.ex. vara fråga om hushållsnära odling i vilket köksavfall blandat eller genom ett påverkansskikt i moränleran som bildats genom trampning.

I moränleran påträffades också en nedgrävning vars fyllnadsmaterial provtogs (prov 7). Detta material är mycket kolrikt och rikt på köksavfall i form av brända och obrända ben samt förkolnad säd. Sädskornen består främst av skalkorn, men även vete, råg och havre är representerat. Om materialet är tidigmedeltida kan förekomsten av råg

och vete tolkas som exklusiva inslag i kosthållningen. Bland säden påträffades också förkolnade ogräsfröer som sannolikt utgörs av åkerogräs som kommit med skördarna.

Prov 4-6: Brända och obrända lergolv

De tre proverna insamlade från brända och obrända lergolv innehöll i samtliga fall rikligt med köksavfall i form av brända och obrända ben, fiskfjäll, nötskal och förkolnad säd. I ett par av golven påträffades också fläderkärnor som kan komma från matlagningen. Sammansättningen av materialen i lergolven indikerar att det rör sig om köksgolv. Detta bekräftas också av att mycket lite material från markskräp i form av dynga och ogräs påträffades i materialet, trots att sådant material uppenbarligen var välbevarat här. Uppenbarligen har golven hållits rena från annat än de avfall som producerats i köken.

I prov 5 och 6 var inslagen av sädeskärnor särskilt högt. I prov 5 dominerar materialet av havre och i prov 6 av skalkorn. Möjligen är dessa sammansättningar av avfall spår av vad som tillagats i köket vid olika tillfällen. Förutom att både havre och korn användes allmänt i matlagning var havre under medeltiden främst en brödsäd, medan korn förknippas med ölbrygging. Dock påträffades inga ölkryddor i materialet varför brygging i detta fall får anses mindre troligt.

Prov 3: Brandrasering

Vid sidan om träkol finns mycket fiskben och en del förkolnad säd i detta material vilket inte är normalt i raseringar (såtillvida man inte hittar massförekomster av säd som utgör spår efter lagring i t.ex. säckar och tunnor). Sammansättningen av fiskben och säd är snarare typisk för spis- eller köksavfall och i detta fall kan man fråga sig om brandraseringen även skulle kunna innefatta ett golvlager i ett kök eller om materialet kan härröra från en utrakad spis. Inget obränt material påträffades i provet vilket indikerar att det inte utsatts för senare kontamination eller bioturbation.

Prov 2: Odlingshorisont

Provet från denna odlingshorisont bestod av väl homogeniserad humös sandjord och träkol, men utan spår av bevarat oförkolnat material, vilket beror på att bevarandegraden i detta lager är mycket låg. Spåren av vad som odlats i lagret är därför nedbrutna. Däremot är det tydligt att

hushållsavfall blandats i jorden vilket är vanligt när det gäller mindre hushållsnära odlingar av kålgårdstyp.

Kv Kulturen 4-8 FU			Schakt	A		B				
			Prov	1	7	4	3	6	2	5
			L/K	6	10	17	18	20	21	23
			Kontext	Äldsta markhorisont	Gropfyll i morän	Lergolv	Brand-/rasering	Bränd lera/lergolv	Odlingshorisont	Bränd lera/lergolv
			Volym (l)	2,5	2,2	1,8	1,7	1,6	2,3	1,7
	Buskar/träd	Träflis & bark						•		••
		Träkol	••	•••	••	•••	•••	••	•••	
		Förkolnad kvist					••	•	•	
	Örtartade växter	Rottrådar						•		
	Animaliska matrester	Brända benfragment		•				•		•
		Benfragment däggdjur	•	•••	•			•	••	••
		Fiskben & -fjäll	•	••		••	••	•	••	
	Matrester	Förkolnad klump (möjl. bränd mat)							•	•
	Tröskningsrester	Havreskal (<i>Avena sativa</i>)							•	
	Övrigt	Slagg	••	•						
		Smälta								•
Oförkolnade fröer/frukter										
	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type								1
	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type	2							
	Hassel	<i>Corylus avalana</i>	1					2		
	Fläder	<i>Sambucus nigra</i>			1					1
Förkolnade fröer/frukter										
Äng/bete	Hundstarr-typ	<i>Carex nigra</i> -type						2		
	Gräs (ospec.)	Poaceae indet						1		
	Smörblomma	<i>Ranunculus acris</i>						1		
Ogräs	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type		3						3
	Åkerbinda	<i>Falopia convulvulus</i>								2
	Pilört	<i>Persicaria laphatifolium</i>		1				1		
	Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>						1		
	Krusskräppa	<i>Rumex cf. crispus</i>						1		
	Kråkvicker	<i>Vicia cf. cracca</i>		1		1				
Ins.	Hasselnötsskal	<i>Corylus avelana</i>						3		1
Odlat	Havre	<i>Avena cf. sativa</i>		1				16	4	1
	Sädeskorn (ospec.)	Cerealiea indet.			2	1	6	6	1	
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>		4		4	3	1	7	
	Råg	<i>Secale cereale</i>		2			1	1		
	Brödvete	<i>Triticum cf. aestivum</i>		1						

Referenser

Cappers, R, T. T., Neef, R. & Bekker, R- M. 2009: *Digital atlas of economic plants*. Groningen Archaeological Studies vol 9. Groningen

Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel

Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd. 571-590

4. Djurben från förundersökning i Kvarteret Kulturen. Osteologisk analys

Felicia Hellgren, Arkeologerna SHMM

Inledning

Benmaterialet från Kvarteret Kulturen består av 1,7 kg ben och är välbevarat, fragmenten har en medelvikt på cirka 10 gram. Ben påträffades i två lager, varav ett odlingslager från hög eller senmedeltid och en fyllning i en nedgrävning från tidigmedeltid, och i fyra kontexter, två lergolv, ett raseringslager och ett odlingslager varav alla daterade till tidigmedeltid, och så finns ett lösfynd (tabell 1). Målsättningen med analysen är att undersöka vilken potential benmaterialet har för vidare undersökningar av Kvarteret Kulturen.

Kvantifieringen av artfördelningen har gjorts genom antalet fragment (NISP). Vid åldersbedömning av epifyssammanväxning har Silver (1969) använts. Måtten har tagits enligt anvisningar av von den Driesch (1976). Könsbedömning av nötkreaturens horn har gjorts utifrån Armtage & Clutton-Brock (1976). Könsbedömning av hörntänder på svin har gjorts enligt Mayer & Brisbin (1988).

Tabell 1. Fördelningen av fragment, beräknat på NISP, och vikt i schakten och lagren och kontexterna från förundersökning av kvarteret Kulturen.

Schakt	Lager/Kontext	Antal	Vikt (g)
Schakt A	Lösfynd	1	30
Schakt A	L1 (Odlingslager)	33	732
Schakt A	L10 (Fyllning)	28	305
Schakt B	K17 (Lergolv)	4	64
Schakt B	K18 (Rasering)	4	21
Schakt B	K19 (Lergolv)	9	243
Schakt B	K21 (Odlingslager)	1	13
Summa		80	1408

Resultat

Nötkreatur är det som dominerar i materialet (41%), följt av får/get (26%) och svin (23%) (tabell 2). Ser man till andra tidigare undersökta platser i Lund, Kvarteret Apotekaren (Wallander 1991), Lundagård (Boëthius, Linde & Stige 2003), Stortorget, Kvarteret Svartbröder och Kvarteret Färgaren (Ekman 1973), så överensstämmer

artsammansättningen väldigt väl. Nötboskap är även på dessa platser det vanligast förekommande boskapsdjuret och i likhet med Kvarteret Kulturen ligger andelen av nötkreatur på mellan 40-50 % följt av får/get och svin. Får/get och svin kan dock variera kraftigt beroende på vilken plats man jämför med, till exempel har Kvarteret Blekhagen i Lund en högre andel får och getter än både nötkreatur och svin, vilket beror på kvarterets funktion som garveri (Magnell 2006).

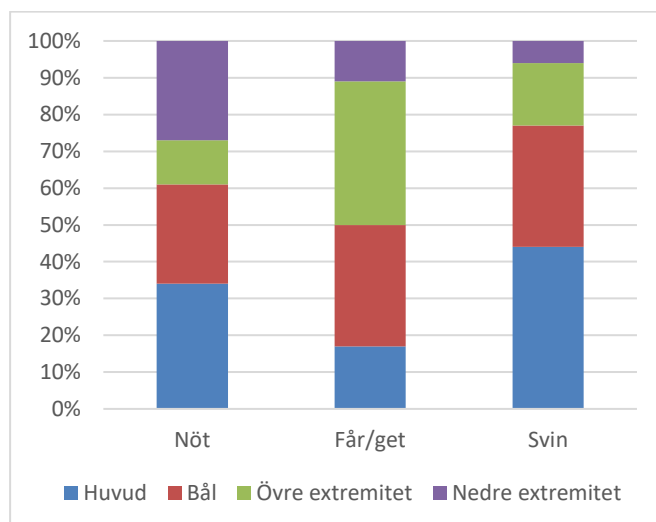
Benmaterialet har en jämn fördelning mellan matavfall (49%) och slaktavfall (51%) (figur 1), vilket tycks vara konsekvent mellan de olika lagren och kontexterna.

Tabell 2. Artfördelningen i de olika lagren och kontexterna från förundersökning av kvarteret Kulturen beräknat med NISP.

Art\Lager	Nöt (Bos taurus)	Får/get (Ovis/Capra)	Får (Ovis aries)	Svin (Sus domesticus)	Hund (Canis familiaris)	Kronhjort (Cervus elaphus)	Älg (Alces alces)	Tamhöns (Gallus gallus)	Gås (Anserinae)	Torsk (Gadus morhua)	Torskfisk (Gadidae)	Sill (Clupea harengus)
L1	13	8	1	7		1				2	1	
L10	8	7		7		1	1	1	1	1		1
K17	2	4			1							
K18	1	1		2								
K19	7			2								
K21	1											
Lösfynd	1											
Summa	33	20	1	18	1	2	1	1	1	3	2	1

Möjligheterna för åldersbedömning av benmaterialet kan anses goda. Åldersfördelningen varierar något mellan arterna, ser man till nötkreatur ligger åldern för slakt mellan 1,5-2 års ålder, får och getter har en något bredare åldersvariation och ligger mellan 0,5-2 år. Ett fragment från svin visar på en ålder under 2,5 år.

Könsbedömning var även möjlig på två fragment, ett horn från nötkreatur bedömdes till ko och en hörntand från svin bedömdes till galt.

Figur 1. Anatomiskfördelning av boskapsdjuren från förundersökning av kvarteret Kulturen beräknat med NISP.

Lager 1

Lager 1 är den kontext som innehåller störst mängd ben med en vikt på 732 gram och 32 identifierade fragment (tabell 1). Nötkreatur är främst förekommande följt av får/get och svin (tabell 2). Ett fragment av horn har kunnat identifieras till får.

Ett fällhorn tillhörande kronhjort har påträffats i lagret, detta bär märken efter sågning och visar att det är hantverksspill. Att benhantverk skett i området styrks av det sågade mellanfotsbenet från nötkreatur som även anträffats i detta lager.

Två fragment av torsk och ett fragment av torskfisk har identifierats i detta lager, varav en kota från torsk som var cirka 2,5 cm i diameter, vilket överens stämmer med fiskar på upp mot en meter i längd. Fiskar i den storleken kan tyda på import av torkad fisk, så kallad stockfisk.

Lager 10

Lager 10 innehåller 28 fragment med en vikt på 305 gram. Främst förekommer ben från boskapsdjur, artfördelningen mellan nötkreatur, får/get och svin är mycket jämn. I detta lager påträffas även flera andra mindre arter, vilket skiljer sig från lager 1 och de övriga kontexterna.

Två fragment av vilt har anträffats i lagret, en horntagg från kronhjort och ett mindre fragment av horn från älg, båda bär spår av sågmärken, vilket visar på hantverksspill. Och precis som i lager 1 styrks att benhantverk har skett i området genom två sågade mellanhandsben från nötkreatur.

En del av ett bakben från tamhöna och en del av en vinge från gås påträffades i detta lager, dessa ben är båda köttrikare delar och tyder på konsumtion av höns och gäss. En käkdel (*dentale*) från en torsk anträffades, benet var något skadat men gick att ta mått på, vilket visade att torsken var cirka 1 meter lång. Även mindre fisk har konsumerats i Kvarteret kulturen, vilket ses på det enstaka fragment av sill som påträffas i lager 10.

Ett fragment har haft spår av hundgnag, vilket ger en indirekt indikation på att hundar har funnits i kvarteret.

Kontext 17

Kontext 17 innehåller en mindre mängd ben, 4 fragment med en vikt på 64 gram, från främst får/get följt av nötkreatur. Ett fragment av hund har anträffats i lagret, vilket ger en direkt indikation på att hund funnits på eller i närheten av platsen. Ett mellanfotsben från nötkreatur påvisade tecken på mägspaltning.

Kontext 18

Kontext 18 innehåller 4 fragment med en vikt på 21 gram. Svin har högst förekomst, följt av nöt och får/get.

Kontext 19

Kontext 19 innehåller 9 fragment med en vikt på 243 gram. Två arter förekommer i denna kontext, nötkreatur dominerar, följt av svin.

Kontext 21

Kontext 21 innehåller enbart ett fragment på 13 gram, vilket är en tand från nötkreatur.

Lösfynd

Ett lösfynd som väger 30 gram har tillvaratagits från schakt A, fragmentet är ett mellanfotsben från nötkreatur. Benet har blivit sågat, vilket tyder på att det är hantverksspill.

Sammanfattning

Benmaterialet från Kvarteret Kulturen är välbevarat. Materialet visar stor potential där man kan utvinna information för kvarterets ekonomi och försörjning i form av konsumtion av boskap, fågel och fisk samt aktiviteter som ben- och hornhantverk. Benen kan även berätta om människornas levnadsvillkor och hur avfallshantering skett i området. Kvarteret Kulturen kan ge en bättre bild av hur djurhållningen i Lund stad sett ut och utvecklats.

Referenser

- Armitage, P. L. & Clutton-Brock, J. 1976. A system for classification and description of the horn cores of cattle from archaeological sites. *Journal of Archaeological Science* 3: 329-348.
- Boëthius, A. Linde, P. Stige, U. 2003. *Askallén – en osteologisk analys av benmaterialet från utgrävningen i Lundagård. C-uppsats i Historisk Osteologi. Arkeologiska Institutionen, Lunds Universitet.* Lund
- von den Driesch, A. 1976. *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites.* Peabody.
- Ekman, J. 1973. Early Mediaeval Lund – the fauna and the landscape: An osteological investigation of bone remains from the early mediaeval settlement. *Archeologica Lundensia.* Museum of cultural history, Lund, Sweden.
- Magnell, O. 2006. Att befolka en stadsdel. Pälsare i det medeltida kvarteret Blekhagen, Lund. *META* 2006: 4.
- Mayer, J. J. and I. L. Brisbin Jr. 1988. Sex identification of *Sus scrofa* based on canine morphology. *Journal of Mammology* 69: 408-412.
- Silver, I. A. 1969. The ageing of domestic animals. I: Brothwell, D. & Higgs, E. (red). *Science in Archaeology.* London.
- Wallander, H. 1991. *Osteologisk analys av benmaterialet från kv. Apotekaren 4, Lund. Uppsats i Osteologi II. Stockholms Universitet.* Stockholm

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2019-06-19

Erik Ogenhall
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Hållnäsgratan 11
752 28 UPPSALA

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Lund, Skåne. (p 2305)

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0,5 % NaOH tillsätts (1 timme, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

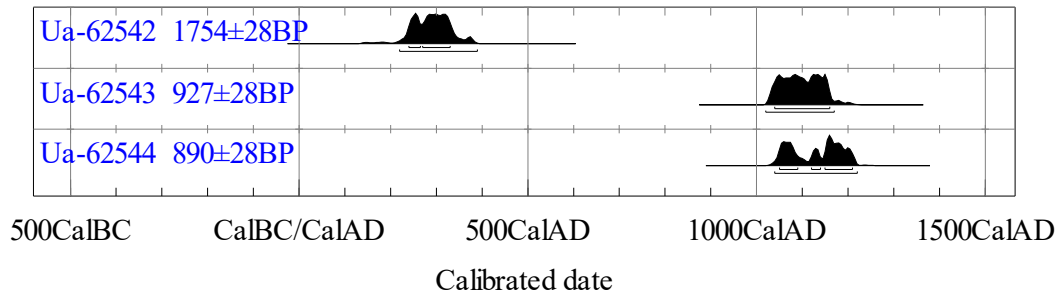
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C age BP
Ua-62542	L3	-25,2	1 754 ± 28
Ua-62543	L20	-24,4	927 ± 28
Ua-62544	L21	-25,8	890 ± 28

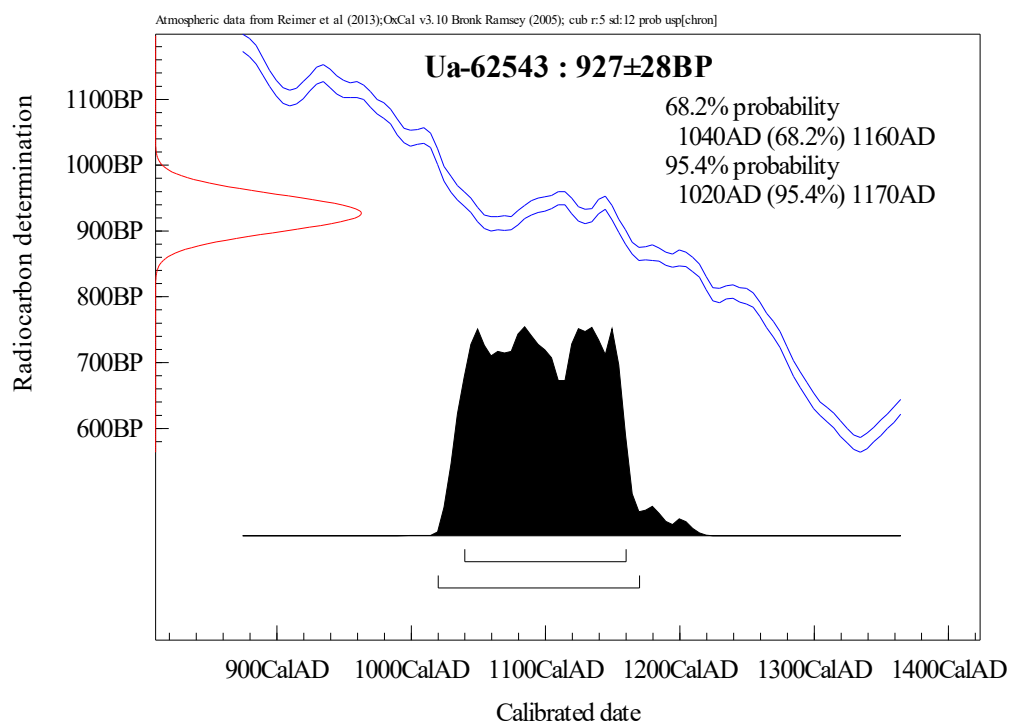
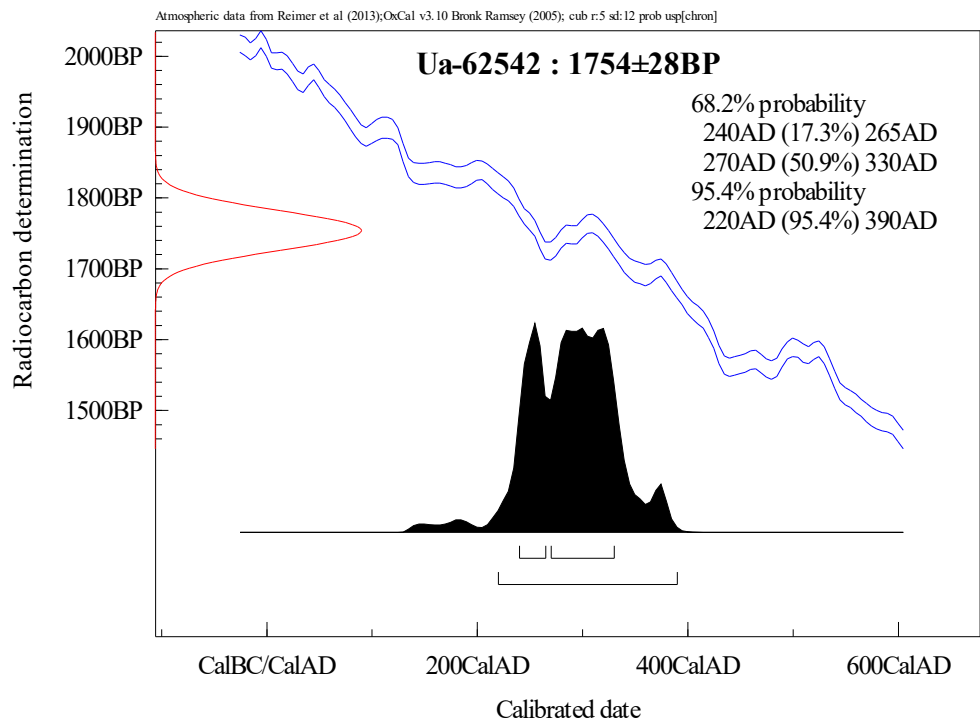
Provet L6 var av för dålig kvalitet och kunde ej dateras.

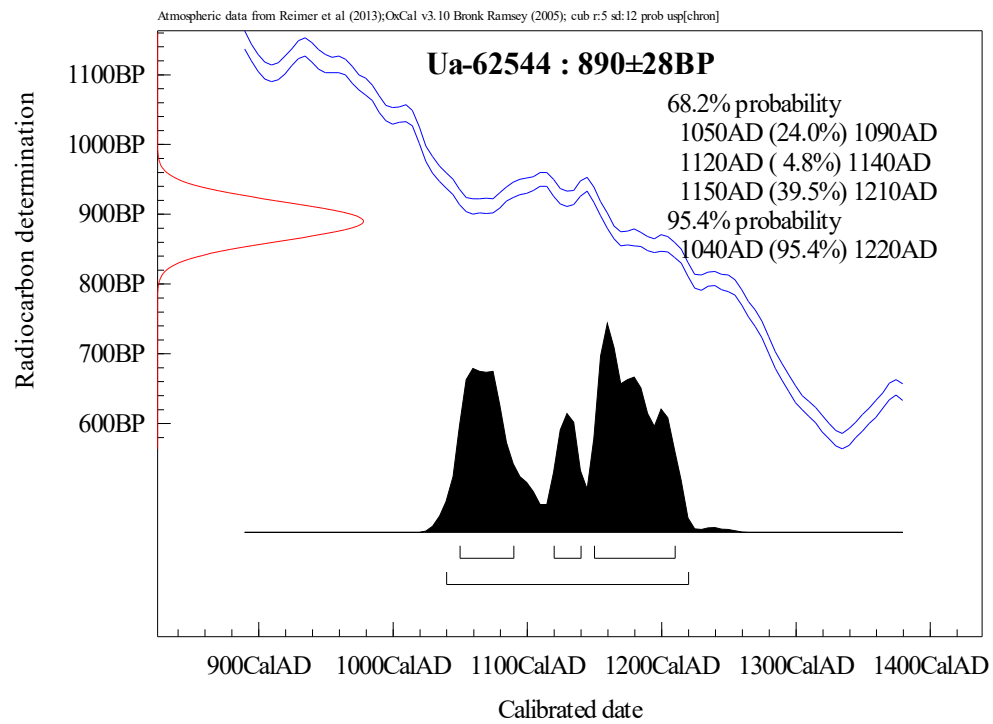
Med vänlig hälsning

Karl Håkansson / Lars Beckel

Atmospheric data from Reimer et al (2013); OxCal v3.10 Bronk Ransey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

6. Konserveringsrapport, Lovisa Dahl, LUHM

Före konservering

Efter konservering

LUNDS
UNIVERSITET

Konserveringsrapport

Uppdragsgivare: Kulturen

Fastighet: Kv Kulturen 4-8

Projektledare: Aja Guldåker

Sakord: Nål eller krok

Fyndnr: KM 96181:12

Datum: 2020-07-01

Konservator: Lovisa Dal

Beskrivning:

Tunn ten med rektangulärt tvärsnitt som i den ena änden smalnar av till en rund spets. Den andra änden är avbruten. Den avsmalnande änden är böjd inåt, som en krok. Ganska korroderad yta.

Material: Cu-legering

Åtgärd:

Mekanisk rengöring med skalpell och borste under mikroskop.
Ytan skyddad med 5% Paraloid B72.

Dokumentation:

Arbetsfotografier tagna före och efter konservering.

2020

- 2020:1 Kv Kulturen 18, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:2 Kv Kråkelyckan 3, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:3 Kv Sankt Laurentius 1, RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:4 Dalby S:4. Fornlämning RAÄ Dalby 40:1/Lämningsnr L1988:815, Dalby, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:5 Änggatan, Lilla Råby, Fornlämning Lund 175:1/Lämningsnr L1988:5060, Lunds socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning 2018. Mattias Karlsson.
- 2020:6 Gylleholm 14, Lilla Råby, RAÄ Lund 175:1, L1988:5060, Lunds stad och kommun, Skåne län. Avgränsande arkeologisk förundersökning 2019. Linda Billström.
- 2020:7 Stora Råby 34:39-45, Stora Råby, RAÄ Stora Råby 10:1, L1988:6568, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- 2020:8 Utmarken 1, Östra Torn, Fornlämning RAÄ Lund 159:1/Lämningsnr L1988:5622, Lunds socken Lunds kommun, Skåne län, Arkeologisk undersökning 2016–2017. Mattias Karlsson.
- 2020:9 Kv Kulturen 24, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Adam Hultberg.
- 2020:10 Ängsö slottspark, RAÄ Ängsö 4:1/L2002:3812, Ängsö socken, Västerås kommun, Västmanlands län. Trädgårdsarkeologisk dokumentation 2019. Aja Guldåker.
- 2020:11 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020:12 Kv Sankt Jakob 10, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2012-2014 och 2016. Linnea Lidh.
- 2020:13 Kv Sankt Peter 27, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Linnea Lidh.
- 2020:14 Svensköps kyrka, Kullhult, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:15 Södra Rörums kyrka, Södra Rörum, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:16 Kv Banken 1, RAÄ Dalby 40:1/L1988:815, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Amanda Sjöbeck.
- 2020:17 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1 och Stora Råby 10:1, L1988:5459 och L1988:6568, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016-2017. Linnea Lidh.
- 2020:18 Lund 73:1. Fornlämning RAÄ 73:1, lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Linda Billström
- 2020:19 Kv Botanicum 15, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Krister Kám Tayanin.
- 2020:20 Kv Galten 12, 13, 14, 15 m fl, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning Geoteknik 2019. Jan Kockum/Aja Guldåker.
- 2020:21 Fjärrvärmeledning mellan Lund och Dalby (Dalby S:4 m.fl.), RAÄ Stora Råby 28:1/L1988:6625 och Dalby 40:1/L1988:815, Stora Råby och Lunds socknar, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Amanda Sjöbeck
- 2020:22 Kv Billegården 53, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:23 Kv Kulturen 22, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2020:24 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Fjärrvärme mm i Lunds innerstad. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2017. Linnea Lidh.
- 2020:25 Kv Domkyrkan 1, 2, Sankt Laurentius 2, 3, Sankt Mikael 13, 14 och Svartbröder 3. Fornlämning RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län, Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017-2019. Amanda Sjöbeck

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen
 Telefon: 046-350406
 E-post: arkeologi@kulturen.com

- 2020:26 Kv Kulturen 24 & Kv Tegnér 1, RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017 – 2019. Adam Hultberg.
- 2020:27 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:28 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:29 Kv Carl Holmberg 2, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:30 Kv Brunius 18, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Niclas Kronroth.
- 2020:31 Stora Råby 34:38, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:32 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. VA i Lunds innerstad. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2017. Linnea Lidh.
- 2020:33 Kyrkogatan 13, Fornlämning RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Truls Månsson.
- 2020:34 Kv Sankt Jakob 13, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017. Linnea Lidh.
- 2020:35 Vagnmansgårdens lada, Landskrona, Landskrona stad, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:36 Kv Kulturen 4–8, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2019/2020. Aja Guldåker.